

Конгрес **У**країнських **Н**аціоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.cun.org.ua Вересень 2017 року № 9 (652)

НЕЗЛАМНИЙ ІЛЬМІ УМЕРОВ

Його не скорила «імперія зла»

27 вересня підконтрольний Кремлю Сімферопольський районний суд оголосив вирок у справі одного з лідерів кримськотатарського національного руху, заступника Голови Меджлісу кримськотатарського народу Ільмі Умерова. Йому призначено покарання у вигляді двох років колонії-поселення.

Як повідомляє сайт Крим.Реалії, оголошення вироку в суді розпочалося раніше, без присутності адвоката Ільмі Умерова Марка Фейгіна та захисника Олександра Подрабінека. Перед судовим засіданням адвокат Умерова висловлював сподівання на те, що оприлюднена 25 вересня доповідь Верховного комісара ООН з прав людини щодо ситуації в анексованому Криму може вплинути на пом'якшення вироку його підзахисному. Ну, це в цивілізованих державах, до яких не належить такі, державною політикою яких є терор, як, приміром, Російська Федерація. Принаймні сам Ільмі Умеров жодних ілюзій щодо раптового сповідування Кремлем демократичних і цивілізаційних цінностей не мав.

У 2016 році слідчі ФСБ Росії порушили проти Ільмі Умерова кримінальну справу. Його звинувачують за статтею 280.1 Кримінального кодексу Росії (публічні заклики до сепаратизму). Затримання, обшук і порушення кримінальної справи, примусова судово-психіатрична експертиза заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу Ільмі Умерова викликали сильний громадський і міжнародний резонанс.

Колабораційний суд над Ільмі Умеровим розпочався ще сьомого червня. Підсудний тримався гідного, як і протягом усіх екзекуцій і знущань під час допитів, так званих слідчих дій та низки провокацій. Цілком справедливо він вважає порушену проти нього кримінальну справу політично мотивованою. Переконаний, чого не приховує перед окупантами, що Крим повернеться до України. Про те, що він залишається переконаним прихильником повернення анексованого Криму під контроль України, Ільмі Умаров заявив після оголошення вироку, виступаючи перед тими, хто прийшов підтримати його біля будівлі підконтрольного Кремлю Сімферопольського райсуду.

27 вересня Умерова засудили до двох років колонії-поселення. Також підконтрольний Кремлю Сімферопольський районний суд заборонив одному з лідерів кримськотатарського національного руху займатися публічною діяльністю протягом двох років.

Російський прокурор запросив покарання для Ільмі Умерова у вигляді трьох років і шести місяців позбавлення волі умовно, з випробувальним терміном на 3 роки і забороною на три роки займатися публічною і викладацькою діяльністю. А суд, демонструючи «гуманізм», обмежився двома. Що то – «демократія»!

Ольга ДМИТРЕНКО

НАДЗВИЧАЙНА ПОДІЯ

ПОЖЕЖА НА ВІЙСЬКОВИХ СКЛАДАХ

26 вересня, у Калинівці Вінницької області, на 48-у арсеналі військової частини А 1119, почали вибухати артилерійські склади. Виникла пожежа з подальшою детонацією боєприпасів. Із зони можливого ураження терміново евакуйовано близько 30 тисяч осіб.

На території військового складу вирувала пожежа, яка поширилася на будинки, та лунали вибухи різної інтенсивності. Рятувальники ліквідували займання чотирьох житлових будинків. Поліція терміново перекрила під'їзди до Калинівки та розпочала евакуацію населення з прилеглих територій. Крім того, правоохоронці забезпечують збереження залишеного людьми майна від мародерів.

«Украероцентр» закрив повітряний простір в радіусі 50 км від зони загорання, від поверхні до необмеженої висоти. Унаслідок надзвичайної ситуації 14 потягів одразу почали курсувати за зміненим маршрутом. Повністю закритий для руху поїздів залізничний перегін Сосонка-Калинівка. Рух поїздів не здійснюється по обох коліях перегону

Через вибухи розпочали евакуацію жителів Калинівки та сіл Сальник і Павлівка. Для організованої евакуації створили п'ять пунктів збору. Мешканців просять прибути і до прибуття автобусів перебувати в укритті. Решті жителів Вінниччини рекомендують не виходити з будинків та не виїжджати.

Постраждалих та руйнувань через вибухи на військових складах у Калинівці немає, позаяк снаряди детонують «в землю», а не в повітря. Загорання сталось лише на одній площі складів. Для ліквідації пожежі на території арсеналу Міністерства оборони України залучено понад 1250 осіб та 47 одиниць техніки. Як відомо, на складах зберігається орієнтовно 83 тис. тонн боєприпасів. Вінничани на своїх сторінках у «Фейсбуку» пропонують допомогу з евакуацією мешканцям населених пунктів поблизу палаючих військових складів, а також заявляють про готовність прийняти у себе і в разі потреби здавати кров.

За матеріалами інформагенств

СИНИ ТВОЇ, УКРАЇНО

ВІТАЄМО З ЮВІЛЕЄМ!

26 вересня виповнилося сімдесят років відомому громадсько-політичному діячеві, Почесному голові Спілки офіцерів України, народному депутатові Верховної Ради України II скликання, заступнику Голови Конгресу Українських Націоналістів, капітанові 1 рангу ВМС України Євгену ЛУПАКОВУ.

Як справжній подвижник української національної справи, він має багато друзів і однодумців по всій Україні. Всі вони сердечно вітали пана Лупакова з ювілеєм і щиро бажали здоров'я та успіхів у його жертовній, подвижницькій праці в ім'я України на многії і благії літа. А ще зичили ювіляру – і всім нам – якнайскорішої перемоги України над ворогом – Росією, чиї війська четвертий рік топчуть нашу землю.

З нагоди 70-річчя, від імені членства Конгресу Українських Націоналістів та його прихильників, привітав друга Євгена Лупакова Голова КУНу Степан Брацюнь.

Відзначаючи вагомі заслуги ювіляра у становленні та розбудові Української держави та її Збройних Сил, Степан Брацюнь, зокрема, наголосив наступне:

«Конгрес Українських Націоналістів висловлює щиру подяку за Вашу жертовну працю в ім'я Незалежної Української Держави та працю на утвердження Національної ідеї, активну допомогу українським воїнам, які захищають нашу Вітчизну від російської агресії.

Ми високо цінуємо Ваш особистий внесок у розбудову нашої політичної сили, наповнення її чеснотами та звитягою наших великих попередників, для яких Україна завжди була понад усе».

Високо оцінила подвижницьку працю Євгена Лупакова Українська Православна Церква Київського Патріархату. За заслуги з відродження духовності в Україні та утвердження Помісної Української Православної Церкви Євгена Лупакова нагороджено орденом святого рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня.

Сердечно вітає ювіляра редакція газети «Нація і Держава». Євген Лупаков – наш багаторічний автор, порадник, надійний друг. Його внесок в утвердження незалежності України – безцінний. На таких людях, як він, тримається наш український світ. Зичимо Вам, наш дорогий побратиме, досягти всього того, про що Ви мріяли все життя, тепер, у зрілому віці. Попереду у Вас – ще не одне десятиліття повноцінної праці, успіхів і перемог, присвячених найдорожчому – Україні. Нехай вони перевершать усі Ваші і наші сподівання!

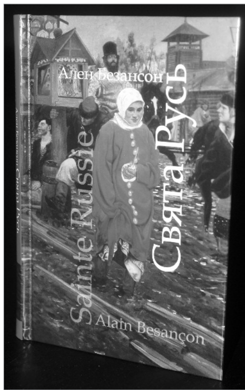
Наш кор.

НОВІ ВИДАННЯ

«Свята Русь» Алена Безансона

«Мистецтво брехні таке ж старе, як і сама Росія. І Кюстін, і Мішле відзначили це мистецтво як її основну рису... Але наше XX століття пізнало нову і складнішу версію згаданої брехні – комуністичну брехню. Вона вийшла з Росії і поширилася на всю територію комунізму.»
Ален Безансон

У видавництві «КЛІО» щойно побачила світ остання книга відомого французького дослідника історії Московії-Росії Алена Безансона в перекладі відомого громадського діяча, заступника голови Координаційної ради з питань захисту української мови при Київській міській організації «Меморіал» імені В.Стуса Тараса Марусика. Презентація відбулась у затишній залі Національного музею літератури України. У філософському обговоренні важливих тем книги, окрім власне перекладача Тараса Марусика, взяли участь відомі нашій громадськості діячі: директор видавництва Віра Соловйова, Олександр Сугоняко, Олександр Лисенко, Микола Сядристий, Валерій Франчук та Юрій Кочубей. Модератором дискусії була відома телеведуча Емма Бабчук.

Для історика Безансона Росія – не більша таємниця, ніж Франція чи Китай. Але чому кажуть «свята Русь» і не кажуть «свята Франція», «свята Німеччина» чи «свята Італія»? Чому кажуть «вічна Росія»? Вона ж і не така давня, та й сильно змінилася.Чому вживають вираз незрозуміла «російська душа»? Чому цю душу називають «містичною»? Чому в російському менталітеті існує два поняття: «Правда» і «Істина»? Коли і за яких обставин «викликаються» на авансцену історії міфологеми «Москва – третій Рим», «Свята Русь»? Чому європейці рідко послуговуються об'єктивною інформацією про Росію, а більше керувалися міфами і стереотипами, пропагандованими Москвою й дивилися на Московію-Росію крізь деформовану призму? У своєму новому історичному дослідженні автор намагається об'єктивно знайти відповіді на ці та інші питання. Про це свідчать і розділи книги: «Брехня», «Російське православ'я» та «Православне життя», «Свята Русь» та «Російська імперія», «Слов'янофільство (Пушкін, Гоголь, Достоєвський)», «Лібералізм», «Революціонери», «Ленін»...

Порушена тема є особливо актуальною в нинішніх геополітичних реаліях, особливо в умовах розв'язаної Росією гібридної війни проти України. Володіючи широким спектром знань з історії, філософії, релігії, літератури, Ален Безансон на численних прикладах переконливо показує, що гібридна війна Росії проти навколишнього світу ніколи і не припинялася!

Ця книга має стати настільною для кожного українського політика, а також викладачів історії та бути на полиці кожної бібліотеки України.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ОДНА В НАС МАТИ – УКРАЇНА

ПРО НЕВМИРУЩІСТЬ УКРАЇНСТВА. В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ

Сергій ЛАЩЕНКО

Вона продала свій добротний будинок у Луганську і купила маленьку однокімнатну квартиру в одному із західноукраїнських містечок. Ольга вже не повернеться на територію так званої ЛНР. Водночас вона вірить, що рано чи пізно окуповані території повернуться до складу України. Навіть жодного сумніву в цьому не має. Просто не хоче втрачати решту життя на животіння в умовах «русского мира». Розповідає цікаві моменти з життя проукраїнських луганчан. Не героїв, ні – але тих, хто справді сумує за Україною. Перебуванням на території материкової України колишня луганчанка насолоджується повною мірою. І охоче відповідає на запитання щодо умов життя на окупованій території Луганської області.

* * *

«На день українського прапора ми співали українські пісні. Повісили маленький синьо-жовтий прапор, який я на собі перевезла з української території. Було нас, співаючих, людей вісім. Через деякий час і міліціонер постукав, бо почув українські пісні. Одна з сусідок не розгубилася: «Так ты вроде не совсем наш?» Міліціонер ніяково відповів: «Так работать же где-то надо...» – «Сто грамм выпьешь?» – «Не откажусь...» Посидів, послухав нас і пішов. Нікого з нас потім нікуди не викликали, отже, не «здав» земляк, виявився людиною...»

* * *

Інший випадок стався взимку 2017 року. Хлопчик років дванадцяти, заходячи в луганську маршрутку, сказав: «Слава Украине!» Всі затихли, зіщулилися, переглянулися... Дехто приязно глянув на юного порушника спокою і щось тихо прошепотів у відповідь. У будь-якому разі, ніхто не засудив такий божевільний вчинок. Відчувши відносно прихильну реакцію пасажирів, підліток років тринадцяти, який уже сидів у салоні, відповів ровеснику голосно і чітко: «Героям слава!». Таке нечуване в окупованому Луганську зухвальство підліткам зійшло з рук. Мабуть, тому, що розчарованих у «республіці» стає дедалі більше... Ольга каже, що молодь 17–18 років переважно проукраїнська. Всі, починаючи з 16 років, їдуть за українським паспортом на вільну територію. В основному молодь не хоче брати паспорти самопроголошених ЛНР/ДНР.

* * *

Дехто з луганчан скаржиться, що «укропи» заблокували їм пенсії. Не всім, звичайно, а тим, хто потрапив до списку «Миротворця». Траплялося, що сепари погрожували проукраїнським луганчанам, обіцяли відправити «на підвал», а ті стихійно згуртувалися і... вирішили повідомляти куди слід. Таких випадків уже досить багато. Сепаратисти стали обережнішими у висловлюваннях. І взагалі, в 2017 році на окупованих територіях вже немає того ентузіазму, який спостерігався три роки тому.

* * *

Якось Ольга говорила із знайомим священиком (УПЦ МП), з яким не контактувала після похорону чоловіка. Він запитав: «Чому не ходите до церкви?» Луганчанка відповіла: «Не ходжу тому, що ви Кирила згадуєте у своїх проповідях. Він росіянин із Москви, а я українка». «Я його завжди згадував, але ж ви ходили раніше?» – вперто допитував священик. «Так, але раніше не було війни!» – відповіла смілива жінка.

Побачивши німе запитання в моєму погляді, Ольга відповіла: «Людям набридло боятися. І нас таких, принципових, у Луганську десь 20 відсотків. А може, й кожен четвертий... Щоправда, у кожного свої обставини. Я теж ставала обережнішою, коли у мене гостювала донька. А коли вона покидала територію «республіки», то я знову розправляла крила. За потреби могла б і озброїтися, автомат Калашникова купити – в Луганську це зовсім не проблема, якщо в кишені є гроші. Але я вже вирішила, що переїду на вільну територію, тому й не купила...»

* * *

Запитую про так званих ополченців. Звичайно, пересічна жителька «ЛНР» не володіє офіційною статистикою. І все ж інформація Ольги варта того, щоб її вислухати: «Якщо говорити про так зване ополчення, то «ідейних» бійців там уже немає. Їх було максимум 5 – 10%, але й тих вибили. Адже ідейні першими йшли у бій і ставали гарматним м'ясом. Ще близько 20% – це відморозки, зібрані по тюрмах. Цих ще залишилося трохи... А більшість пішла служити за гроші й пайки. За першої ж можливості вони тікають із «ополчення». До речі, в 2014 році якось відразу помітно стало, що з Луганська зникли безхатьки. Їх погнали на передову і там «утилізували». Але з'явилися нові, причому тепер стало більше росіян. Їх і в «ополченні» тепер більше. Під час бою вони йдуть позаду, а попереду женуть місцевих. Росіяни завжди принижують тутешніх, зверхньо на них дивляться. Певною мірою це пояснюється і гонором росіян, і водночас людськими рисами «ополченців». Зараз там немає тих, кого варто жаліти... Адже колаборанти готові заробляти на крові українців – своїх колишніх співгромадян. Цікаво, що коли в «ДНР» вбили «Гіві» і «Моторолу», мало хто з луганчан їх жалів. Навіть «ополченці» казали: «Туди їм і дорога!» Це пов'язано з давніми протиріччями Луганщини і Донбасу. Ще в 1990-ті роки донецькі бандити «віджимали» бізнес у луганських підприємців, декого навіть «закатували в асфальт»... Тому негативне ставлення слобожанців до бандюків із Донецької області трансформувалося в таке ж негативне ставлення до «ДНР».

* * *

Ольга з гордістю розповідає про стихійний спротив місцевого населення: «Якось ми випадково натрапили на луганських підпільників. Ми з подругою малювали на парканах патріотичні гасла: «Украина вернется» та «Слава Україні!» А вони в цей час клеїли листівки. Ми спочатку дуже злякалися, та й вони пополотніли... Але потім якось повірили одне одному. Хлопці, щоправда, відразу категорично сказали: «Так, бабоньки... Ану марш домой – блины печь!» Ми огризнулися. Коли хлопці остаточно повірили, що ми свої, то попросили не працювати більше в цьому районі. Ми з ними поділили «зони відповідальності» й більше ніколи не перетиналися. Виявляється, вони дуже шифруються, навіть не беруть мобільні телефони з собою. Один одного не знають в обличчя – лише найближчих людей. Користуються тайниками... Нам із подругою приємно було дізнатися, що в Луганську існує українське підпілля».

* * *

Коли я напівжартома присоромив пані Ольгу (мовляв, от ви патріотка, але покинули своє поле бою), вона відповіла: «Життя коротке, а я вже немолода... Зрештою, патріотів там і без мене вистачить. Колись я брала молоко в приватному секторі на околиці міста; коли поверталася назад, мене наздогнав хлопчик років шести і з гордістю показав маленький тризуб, намальований кульковою ручкою на зап'ясті. «Ти за Україну? – запитала малого і додала: – Я теж її люблю...» Заспокоєний і підбадьорений моїм зізнанням, хлопчик похвалився: «И мой дедушка любит!» Бачите, не батька, не маму згадав, а саме дідуся. Може, той йому і тризубчик намалював... Великою помилкою було б вважати, що там уже не залишилося патріотів. Може, таких не більше чверті населення, але вони реально існують і з нетерпінням чекають на повернення України».

МАНДРИ УКРАЇНЦІВ

ІІІ-я навколосвітня стартувала!

10 вересня 2017 року о 14:00 яхта «Лель» з екіпажем із чотирьох осіб під керівництвом шкіпера яхти неодноразового переможця регати чемпіонату України з вітрильного спорту серед крейсерських яхт Григорія Щербоноса розпочала ІІІ-ю у вітчизняній яхтовій історії навколосвітню подорож! Крейсерська вітрильно-моторна яхта «Лель» стартувала з Києва в Атлантику – на мис Горн, далі по фіордах Патагонії, Панама, Нью-Йорк, річка Гудзон, шлюзи каналу Ері та по озеру Онтаріо в Торонто, де перебуде зиму, щоб продовжити похід далі наступною весною. Яхту «Лель» проводжала з яхт-клубу на фарватер Дніпра серед інших і легендарна яхта «Лелітка», яка під керівництвом легендарного капітана Валерія Петущака здійснила в далеких вже 1994–1998 рр. першу навколосвітню подорож. Щасливого походу!

Іван ПРАВДИВИЙ

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(097) 371-12-71
Дніпро	Фурман Анатолій	(050) 695-83-48, (097) 243-71-72
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кам'янське	Чередниченко Олександр	(098) 242-54-87
Кропивницький	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04597) 4-92-93
Київ	Шепетюк Юрій	(044) 278-63-89, 279-68-34
Кривий Ріг	Мельник Олександр	(096) 298-19-56
Луцьк	Максимович Олег	(050)-132-00-42
Львів	Динилиха Ігор	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Салтиченко Михайло	(067) 942-64-71
Одеса	Роговський Дмитро	(063) 790-15-37
Полтава	Сороковий Віталій	(095) 315-73-10
Рівне	Бідюк Юрій	(050) 435-34-34
Суми	Друзь Віктор	(096) 485-67-37
Тернопіль	Ткач Володимир	(098) 711-05-50
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(097) 285-32-96
Хмельницький	Бенюк Ніна	(8096) 362-72-23
Черкаси	Савченко Максим	(067) 647-35-24
Чернівці	Лютик Віктор	(050) 540-16-81, (097) 235-60-20
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

АКЦЕНТИ

ОСЬ І ЗАСВІТИЛАСЯ ПУТІНСЬКА КЛІЄНТЕЛА

Тарас ВОЗНЯК

Те, що сталося на пункті перетину кордону «Шегині» ще недооцінили. Це не чергова мізансцена мапет-шоу українського політикуму – дав громадянство – призупинив громадянство, – а наступний щабель деградації Української держави. За Міхо України не бачать...

Таких щаблів вниз – в напрямку хаосу і колапсу Українська держава подолала вже не один.

Це і «приватизація» держави олігархами наприкінці 90-х. Виходу не видно.

Це і практично капітуляція і держави, і, що головне, народу перед всюдисущою корупцією та її наслідком – хабарництвом. Виходу не видно.

Це і «усамостійнення» судової гілки влади в напрямку того самого безмежного «бєзпрєдєла». Виходу не видно.

Це практична капітуляція Української держави перед анексією Криму. Порушене табу – територіальна цілісність держави. Табу порушено на півдні. Виходу не видно.

Це непослідовність і, як результат, безпомічність Української держави перед державним рекетом режиму Путіна на окупованій частині Донбасу. Вихід примарний, бо особиста доля Путіна намертво прив'язана до долі цього ОРДЛО. А виглядає на те, що він, як президент, ще переживе більшість фігурантів українського політичного шапіто.

Це і, принаймні часткова, відмова від політичної суб'єктності України, коли, при леді не повній пасивності українського політичного класу, що складається з олігархату та його ставлеників, її долю вирішують треті держави – навіть, якщо їх і вважати союзниками, що не завжди є фактом доконаним.

10 вересня 2017 року на пункті перетину «Шегині» український політичний проект зазнав наступної катастрофи. На пункті перетину «Шегині» на західному кордоні України Путін відкрив Другий фронт.

Він має два виміри: внутрішній і зовнішній.

Внутрішній Другий путінський фронт вже давно окреслений для людей, які не лише вірять українським телеканалам, яких за три роки війни знову м'яко опанували Кремль та постреґіонали. Другий путінський фронт – це та клієнтела, яку він кинув 10 вересня на прорив кордону у Шегинях. Якщо добре придивитися до головних фігурантів справи, то вони діляться на дві категорії.

Перша категорія – це давні, ефективні і вірні союзники Путіна, найяскравішим з яких, звісно, є пані Юлія Тимошенко. Є ще ряд дрібнішої агентури з депутатськими мандатами, і без них, але з політичними амбіціями мікролідерів.

Друга категорія – це політичний «витратний матеріал» – починаючи з шаліючого у лезгінці Міхеїла Саакашвілі, і різного роду політичних підбігайлів та лузерів, які гадають вимантити у когось копієчку. А деякі попідбігали просто по нєдомислію. Хоч вдають з себе лідерів.

Очевидно, Путіна таки загнали в дипломатичний та геополітичний глухий кут. Він не лише забезпечує північнокорейців ракетною та атомною технікою, але й кинув під танк свою чи не останню клієнтуру в Україні.

Найцікавішим персонажем тут, звісно, є не Міхеїл Саакашвілі, а та тінь, яка за ним стояла, – ну, звісно ж, Юлія Тимошенко. Гарячий грузин начисто забув, як хіхікаючи разом з Путіним, вона ладна була закрити гордого Міхо в путінському собачатнику.

Дивна амнезія. Однак мене повсякчас дивує не амнезія Міхо, а амнезія нашого білого та пухнастого народу.

Всі давно забули, хто підписував у Москві кабальні для України газові угоди 2008–2009 рр. Вони на десятиліття дали можливість Путіну не лише висмоктувати з України всі ресурси, але ще й ефективно зв'язувати будь-які самостійницькі порухи України. Але... Ніхто цього, звісно, не пам'ятає.

Всі забули саботаж Юлією Тимошенко, як прем'єр-міністром, зусиль України по отриманню плану на здобуття членства у НАТО – просто цирки влаштовувала на догоду Путіну. І добилися, разом з європейськими політичними сліпцями на саміті НАТО у Бухаресті, що Україні та Грузії не дали перспективи на здобуття членства у НАТО. Як результат – війна і окупація у Грузії 2008 р. та в Україні 2014-го. Якщо Україна і мала якісь шанси отримати План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) на саміті Альянсу в Бухаресті у квітні 2008 року, то після візиту Юлії Тимошенко до Брюсселя вони розтанули. Роль Тимошенко в історії розвитку відносин України з НАТО мало чим відрізняється від ролі Віктора Януковича. Він відвідав штаб-квартиру Альянсу восени 2006 р. і зірвав отримання Україною ПДЧ на саміті в Ризі. Ніхто цього, звісно, не пам'ятає.

Вже майже забули роль Тимошенко на засіданні РНБО, коли буквально щохвилинно вирішувалася доля Криму. Юлія Тимошенко на засіданні РНБО в лютому 2014 року заявила, що Україна не повинна повторити помилки екс-президента Грузії Міхеїла Саакашвілі: «Ми не маємо права повторювати його помилки. Тому закликаю всіх і кожного сім разів подумати перед тим, як зробити хоч один крок. Жоден танк не повинен вийти з казарми, жоден солдат не повинен підняти зброю, бо це означатиме програш. Ніякого воєнного стану й активізації наших військ! Ми маємо стати найбільш мирною нацією, просто поводитися, як голуби миру...». Про це йдеться на сторінках стенограми засідання РНБО. За руки тримала, щоб не дай Бог хто не стріляв – бо стріляти мали навіть не на Донбасі, а у Львові. Голубка миру, одне слово. Чи Путіна? Помилялася пані Тимошенко чи працювала на Путіна? Думайте самі.

І от тепер – прорив українського суверенітету з тилу. Ми боїмося навчань «Запад 2017» у Білорусі за наш північний кордон, а російська клієнтела та підбігаючі за ними політичні дурні влупили по неньці з Заходу.

Тим, що Путін зробив 10 вересня 2017 року, він дає сигнал про те, що Україна таки дійсно держава, що не відбулася, що він може чинити на її території все, що захоче – підривати чи викрадати кого захоче, організовувати будь-які бунти, оптом на третьому році війни з Росією купувати цілі політичні сили та ЗМІ.

10 вересня Путін підкріпив свою пропозицію розчленувати Україну. Порушення суверенітету з Заходу створило прецедент. Розчленування України зі Сходу він розпочав 2014-го. Неодноразово запрошував за обідній стіл Угорщину, Румунію, Словаччину і навіть Польщу – відкрайте, мовляв, і собі по кусочкові. Ті, звісно, відмовлялися. Бо ж ЄС і т.д. Невдобно... Однак у деяких з них зовсім не маргінальними є сили, які зовсім не проти скористатися з такої щедрої пропозиції Владіміра Владіміровича. Можливо в перспективі. Тоді, коли клієнтела Путіна разом з політичними недоумками доведуть державу до колапсу. І тоді, звісно, хтось же ж буде змушений, не подумайте, що по своїй волі, а з огляду на гуманітарну катастрофу в Україні, взяти на себе політичну і адміністративну (військово-адміністративну) відповідальність за шматки держави, що розпадається. Нічого особистого – чистий гуманізм і миротворчість. І тоді й про мови викладання у школах не потрібно буде турбуватися. Мови будуть правильні.

І ще – про московську клієнтелу. Не подумайте, що вони їздять до Москви на Луб'янку розписуватися у відомості про зарплату. Частина з них, лідери, отримують своє у формі політичних дивідендів – права на здійснення влади, грабунок тієї чи іншої країни. Частину тримають за горло компроматом. Чи тримають і тим, і тим.

Досить було подивитися на обличчя тих попутчиків, які супроводжували Міхо і на кордоні, і потім у Львові на «тайній вечері» у готелі Леополіс. Вираз страху з них не сходив. Хто не повний ідіот, той зрозумів, що сів у сани і сани полетіли, не зупиниш. Головне, сани не ті! Путінські! З чим їх і вітаю...

А ще є й корисні ідіоти, які сповідують під наглядом прямої московської агентури націоналізм, комунізм, православіє чи греко-католицизм – будь-що. Головне, щоб погоничі цього стада, як на Шегинях, гнали його у правильному напрямку.

До корисних я відніс би і нашого славного Міхо – його використали в темну, та ще й хто! А він і радий. Головне, щоб гарно виглядати у цій вбивчій для України, та й для себе, лезгінці. Ну що поробиш – азартний хлопець. І бездумний...

Хоча я б з дамочкою, яка хіхікала разом з Путіним, коли він «їв свою краватку», я б не возився вздовж кордону. Бо ж «кине». І «кинула».

А дехто просто «влип» у цю історію. Це, вважаю, ще щасливці.

Як на мене, то найбільше дивідендів, крім Путіна, 10 вересня 2017 р. здобула Юлія Тимошенко. Бо чим гірше буде в Україні – не на словах, а насправді, тим більше у неї шансів опанувати країною.

І останнє – а що ж маємо з другого боку – влади і Порошенка? В даному випадку Путін з Юлією їх таки переграли. Вони змусили їх реагувати. Не вести гру, як він гадав, а вестися на гру. І тут у мене є багато запитань до тих, хто формує порядок денний української політики та неначе радить Президенту. 10 вересня вони зазнали поразки.

Програв Саакашвілі.

Програла Україна...

Таким чином і засвітилася путінська клієнтела, і це добре. Перечислювати поіменно кинутих Путіним у топку російського паровоза не буду. Передивіться кадри цієї провокації – там всі є. Общеє построєніє, так би мовити...

Але українському народові не до того. Час копати картоплю.

м.Львів

ФЕСТИВАЛЬ

ЧИТАЙ. ПІЗНАВАЙ. ТВОРИ

6–9 липня у курортному Моршині вдруге відбувся культурно-мистецький фестиваль «Своє Рідне-fest», що цього разу тривав під девізом «Читай. Пізнавай. Твори». Фестиваль поєднав літературну, музичну, художньо-виставкову складові та кіно-програми, а також фахові дискусії з питань культури і розвитку курорту.

У цьому році «СвоєРідне-fest» вітав чимало шанованих гостей – музикантів, журналістів, письменників, літературознавців, художників. Окрасою фестивалю стала й участь у ньому громадської активістки, волонтерки, співачки Софії Федини. Моршинці та гості почули виступ Софії Федини на концерті-відкритті фестивалю в Амфітеатрі парку. У виконанні співачки прозвучали перлини її репертуару – народні лемківські та повстанські пісні.

Свою точку зору на питання сучасної соціокультурної політики Софія Федина озвучила в дискусії «Культурний фронт в Україні: причини, виклики, стратегії», висловивши загалом оптимістичну візію перспектив у процесах, що їх нині спостерігаємо в полі громадсько-політичної активності.

Серед різних гостей «СвоєРідне-fest», котрі відгукнулися на запрошення авторів проекту, була віртуозна піаністка Оксана Красівська – онука дисидента Зеновія Красівського. На фестивалі п. Оксана виступила у складі гурту «Видноколо» та в сольній програмі на званому творчому вечорі, доповнивши атмосферу свята акордами високого мистецтва.

Марія МАРТИН,
кандидат сільськогосподарських наук,
Голова моршинського осередку КУН

ПОГЛЯД

УКРАЇНСЬКА МОВА:
з досвіду прямостояння західняка у Києві

Кожен громадянин, громадянка, які знають українську мову, особливо молоде покоління, повинні починати розмову будь-де, будь з ким, байдуже про що українською.
Богдан Гаврилишин

На початку зазначу, що мій приклад не зовсім типовий, але й не рідкісний. У Києві я мешкаю вже практично півжиття – 31 рік. Завдяки вихованню вдома і, звичайно, переважно українськомовному середовищу першої половини мого життя в Яремчі, Дрогобичі і на Закарпатті до Києва приїхав сформованим і переконаним.

Це була осінь 1986 року. На початках напружувався, бо постійно чекав агресивної реакції на мою українську. Це був не комплекс, з огляду на те, що я завжди намагався розмовляти літературною мовою (дався взнаки своєрідний пуризм мого батька, який не втомлювався всіх виправляти, а хто не погоджувався, розгортав словника і показував).

Але був досвід двох моїх «підвищень кваліфікації» на Донеччині у Горлівці як вчителя спеціалізованої французької школи в 1977 і 1981 роках. Звичайно, я там також всюди розмовляв українською. І були випадки, коли представники, за явними ознаками, робітничого класу, іноді напідпитку, приклеювали відомі ярлики. Але найбільше мені запам'яталася п'ятикласниця, в якої я запитав дорогу, і вона, роблячи паузи, щоб добрати слова, відповіла мені українською.

Відчуття психологічної напруги пройшло досить швидко. За моїми спостереженнями, наприкінці 80-х років минулого століття відсотків 70 моїх випадкових чи невипадкових співрозмовників переходили зі мною на українську.

РУСИФІКАЦІЯ В ЯРЕМЧАНСЬКІЙ СШ

Досвід мого мовного прямостояння розпочався, як би це парадоксально не звучало, в Яремчі в 1969 році. Все почалося на уроці фізкультури у 8-му класі. Вчитель Зайчук, родом із Луганська, уроки і позашкільні заняття проводив російською. Так повелося. Але одного вересневого дня під час переклички він раптом почав змушувати розраховуватися по-російськи. Стояли ми не за абеткою, а за зростом. Отже, починається перекличка: Авєрін – пєрвий, Марусик – другий, далі – трєтій, чєтвйортий, мій друг і сусід Степан Шпортюк – п'ятий. «Атставіть» – крикнув Зайчук. І це «атставіть» тривало цілий урок – розраховувалися по порядку та бігали по колу в спортзалі. Причому Степан почав вже замість «п'ятий» вживати діалектну форму «п'єтий».

Ну, а далі нам зі Степаном присвятили збори за участі завуча, класного керівника і нас зробили «націоналістами». А ще далі – впродовж трьох чвертей нас двох на цілий клас не атестовували, причому спорту ми зовсім не цуралися, були чемпіонами школи, розрядниками.

Навесні 1970 року, після третьої чверті відбулися збори педколективу і, несподівано для нас, Зайчука звільнили.

Але восени 1970 року, у 9-му класі, з'явився новий предмет «Цивільна оборона», який читав друг Зайчука, біолог Філенко (родом десь із центральної України). До того свої уроки він проводив українською, а тут – російською. Починається урок. «Устройство ядерной бомби» І далі пальцем веде вниз по журналу, робить невелику паузу: «Марусик». Встаю, починаю відповідати – звичайно, українською. Ще не встигаю закінчити речення, як він: «Садісь!». Далі знову веде пальцем по журналу вниз, знаходить зрозуміло кого: «Шпортюк». Починає Степан відповідати, те саме: «Садісь!». І так тривало три чверті, і ми знову вдвох не були атестовані.

Мої переживання проілюструю таким прикладом. У березні 1971 року в складі збірної Івано-Франківської області я брав участь у Республіканській олімпіаді з географії у Львові. З собою я взяв свіжо виданий у Києві підручник «Цивільна оборона» українською мовою, щоб (який абсурд!) на олімпіаді з географії знаходити вільну хвилину і готуватися до якогось екстерну з цієї осоружної цивільної оборони. До того ж, будучи «круглим» відмінником, ішов на медаль (яку в кінцевому підсумку заблокували – але це окрема тема).

Але знову спрацював той самий сценарій. Відбулися збори вчителів, Філенка звільнили. Велику роль у цьому зіграли вчителі української мови і літератури та фізики…

КИЇВСЬКИЙ ДОСВІД

Отже, зі школи я випускався «закінченим націоналістом». У перший день мого переїзду до Києва я пішов на футбольний матч на тоді між київським і московським «Динамо». То був, здається, бій за чемпіонство в колишній імперії. І тут я чую за спиною скандування: «Бєй москалєй!». Це мене вразило: навіть я, «закінченний націоналіст», не міг такого собі дозволити.

А ще мене вразила розповідь мого нового приятеля, з яким досі товаришую, киянина в третьому поколінні, з родини науковців, сьогодні доцента, кандидата наук. Одного разу він каже мені: «Ти знаєш, Тарасе, я вирішив поза домом перейти на українську. Їжджу по Києву другий рік, і ніхто не розмовляє по-українськи». А я його й запитую (як той, хто займався методикою викладання і вивчення іноземних мов): «А ти чекав, що хтось до тебе заговорить, чи ти сам починав розмову?» – «Ну, звичайно, чекав». От я йому й пояснив, що таке психологічний бар'єр. Такі психологічні перешкоди відчувало більшість корінних киян, коли вирішувало розірвати російськомовні пута.

У мене такого психологічного бар'єру не було. Тому, коли я почав перетинатися з галичанами, зокрема, зі львів'янами, мене шокувала їхня мовна гнучкість, коли з україномовними вони спілкувалися українською, а з російськомовними – по-російськи.

Якось запитав одну львів'янку з Товариства львів'ян у Києві, чому вона переходить з мови на мову. Вона сказала, що, мовляв, вони не дуже розуміють і так легше комунікувати. Це вже був не СРСР, а незалежна Україна.

На жаль, такий підхід поширений досі. Ще один мій знайомий-киянин розповів, як цього року один завідувач кафедри з мого рідного дрогобицького вишу, доцент, кандидат наук, на відпочинку в Туреччині з російськомовними розмовляв російською. «Чому Ви це робите? – запитав мій знайомий. А той і каже: «Вони ж не розуміють. І взагалі, не треба конфліктувати».

Цікавим був мовний досвід моїх синів, народжених у Києві, але природно україномовних. У старшого сина в класі, у гімназії імені Тараса Шевченка, не було, крім нього, жодного українськомовного в школі. Навіть дочка одного відомого політика родом зі Львова, його однокласниця, у школі розмовляла російською. Взаємна психологічна неприязнь на мовному грунті привела навіть до фізичного протистояння.

Індивідуальний мовний спротив проти порушення мого невідчужуваного права на рідномовну публічну атмосферу привів мене спочатку до створення першої в електронних медія мовної передачі «А мова – як море!» на Радіо Свобода, яка проіснувала майже два роки, поки тодішнє керівництво радіо не скасувало її, а відтак – до занурення в громадську діяльність як на чолі громадської організації при «Меморіалі» імені Василя Стуса і в складі різних ініціатив, серед іншого – в Координаційній раді при Міністерстві культури, опрацюванні законопроекту «Про державну мову».

ЧОМУ?

Російська в устах галичанина, львів'янина разить сильніше, ніж російська в устах киянина. Чому? Бо існує міф чи стереотип про Український П'ємонт, історичну місію Галичини, ширше – Західної України і мовну стійкість та опірність західняка. Треба сказати, що часто такий міф/стереотип має під собою грунт. Що точно не є міфом – це справді масове українськомовне середовище Західної України, яке здатне українізувати чужинецький елемент. Західна Україна повинна показувати приклад не лише в себе дома, але й за своїми межами на українських просторах.

Це поки що не під силу іншим територіям. Звичайно, процес рухається, але рухається вкрай повільно – через байдужість держави або недостатнє розуміння органами державної влади ролі мови як цементу суспільства; через панування олігархічних медіа, яким ця тема нецікава; через розслабленість західноукраїнської суспільності – мовляв, мова в нас панує, а як у Києві чи деінде більшості зручніше розмовляти російською, нічого страшного в цьому немає; через відсутність практики вести на різних рівнях профілактику мовного відступництва як відступництва від своєї нації і від самого себе.

Свого часу мовознавець Орест Ткаченко зазначив: «Якщо більшість неповних титульних націй Центральної Європи пройшли розвиток «мовна свідомість – національна свідомість – державна свідомість», то на сучасних східноукраїнських землях цей розвиток може відбутись у зворотному напрямі: «державна свідомість – національна свідомість – мовна свідомість».

Хочеться на це сподіватися. Але з огляду на те, що у врегулюванні мовного законодавства ми лише на початку шляху, такий непростий, яким є мій досвід мовного прямостояння в Києві, ще буде досить довго актуальним.

Тарас МАРУСИК,
заступник голови Координаційної ради з питань застосування української мови в усіх сферах суспільного життя при Міністерстві культури України
Радіо Свобода

ДУМКИ З ПРИВОДУ

А «СТАРЕЦ» ПОГРОЖУЄ РАКЕТОЮ

Для виховної роботи з віруючими Московський патріархат вдається, схоже, до послуг політтехнологів «руського міра», які й порекомендували МП скористатися диференційованим підходом у вирішенні «глобальних» проблем у різних регіонах України, враховуючи їхні історичні відмінності, традиції, рівень освіченості пастви тощо. Скажімо, на Волині московський клір нашіптує парафіянам, що тільки-но Україна стане повноцінним членом ЄС, як її «западну» частину тут же віддадуть Польщі. Мовляв, начувайтеся, волиняни, і прислухайтеся до спогадів старших земляків про «рейди» бойовиків Армії Крайової по ваших селах. Варшава нагадає вам про відплатні акції полякам УПА, ще й повсюдно «костьол» запровадить.

А на окупованих територіях Донбасу московські маріонетки до «костьолу» ставляться начебто лояльно. Сам лідер донецьких бандформувань О.Захарченко офіційно оголосив про легітимність римо-католиків, а з ними УПЦ МП, мусульман та іудеїв. Всі інші церкви віднесли до розряду сектантських. З місцевими батюшками бандюки Захарченка провели роз'яснювальну роботу – в усних бесідах і на своїх сайтах. Дісталося і предстоятелю УПЦ митрополитові Онуфрію. Він у своєму зверненні з нагоди чергової річниці Хрещення Русі благословив віруючих молитися за Україну. На що гнівно відреагували очільники Луганської та Алчевської єпархій УПЦ МП і висловили на своєму сайті явну непокору. Мовляв, навіщо їм молитися за Україну, якщо вона четвертий рік розстрілює (?!) віруючих Донбасу. Далі – набір агресивних і брехливих реляцій.

Дбають церковники «руського міра» і про те, щоб діти на окупованих територіях виростали ворогами України та всього цивілізованого світу, особливо агресивно їх налаштовують проти «сектантів» – УПЦ КП, УГКЦ, УАПЦ, протестантів тощо. На допомогу Московському патріархату кинула сили й місцева адміністрація, тобто влада світська, але промосковська. Так, у школах окупованої частини Донбасу, зокрема в 39-ти навчальних закладах Горлівки запроваджують християнську етику. Вчителів цього предмету готуватиме Московський патріархат. Немає сумніву, що «етика» вихованого УПЦ МП підростаючого покоління передбачатиме войовничу непримиренність до різного роду «сектантських організацій» і самих «сектантів». Бузувірських прикладів такої «етики» доволі. Ще торік промосковські колаборанти проводили в Донецьку акцію протесту проти «сектантів»… під стінами греко–католицького храму Покрови Пресвятої Богородиці з масовим залученням до неї школярів, яких підвозили автобусами. «Експропріацію» храмів проводять козаки так званого Всевеликого війська Донського, які грабують, нищать, трощать усе, що бачать, чинять наругу над святинями.

У Слов'янську досі з жахом згадують звироднілих від вседозволеності бойовиків І.Гіркіна із Російської православної армії. Там бандити викрали і вбили чотирьох членів євангельської церкви Преображення. Катували й напівмертвого викинули на вулицю протестантського пастора Сергія Косяка.

Перелік випадків московської тиранії можна продовжувати до безконечності Її жертви беззахисні, а злочинці діють з благословення Москви та її патріархату в Україні. У Почаєві московські церковники до публічних екзекуцій поки що не вдаються. Проте діють не менш підступно. Приміром, так «переконливо» тлумачать своїм вірним про «сектантів», що ті, зазомбовані ворожою пропагандою, м'яко кажучи, дуже агресивно поводяться зі своїми близькими – греко-католиками чи вірними УПЦ КП.

Методи «гібридної» війни Кремля поширились і на церковників Московського патріархату. Останнім часом вони вдаються до «шептаної пропаганди», мета якої – шантаж і залякування. Так, нещодавно у Почаївській лаврі раптом появився «старець». Новоявлений «пророк» передрікає кару Божу «сектантам» Львова. Піднімаючи очі й руки догори, він стверджує, що голос із небес розповідає йому про апокаліпсис, що в листопаді гряде у Львові, на який упаде ракета (з ядерною чи водневою начинкою – не каже), і від неї загине все живе в місті. «Провидець» закликає рятуватися втечею з «окаянного города». Маячня, скаже кожна притомна людина. А зазомбована «гібридною» маячнею і неадекватна? Отож бо! До Львова з Тернопільщини вже прибули легковірні прихильники МП, які вимагають від своїх рідних негайно «продати все» і втікати геть від катастрофи, що насувається.

Такі провокації московитів дестабілізують ситуацію в Україні та загрожують її національній безпеці. Чи наша влада думає по-іншому?

Марія БАЗЕЛЮК

НА ЛІНІЇ ВОГНЮ

НАПРУГА НЕВИДИМОГО ФРОНТУ.

Як повертають світло знеструмленим містам і селищам на Донбасі

Наталка ПРУДКА

Через безперервні бойові дії на Донбасі та руйнування ліній електропередач десятки населених пунктів у так званій сірій зоні, тобто, поруч з лінією вогню, місяцями живуть без світла, водо– і теплопостачання. Обірвані дроти, зруйновані електроустановки, які перебувають під напругою, реально загрожують життю мешканців знеструмлених населених пунктів. Ризикуючи власним життям, енергетикам доводиться відновлювати роботу ліній електропередач в особливо небезпечних умовах, адже «режим тиші» постійно порушується.

Для того, щоб енергетики могли працювати, бригади саперів повинні спочатку розмінувати території «сірої зони», але це не завжди вдається зробити вчасно через безперервність обстрілів. З початком бойових дій на енергооб'єктах Луганщини та Донеччини серед енергетиків, які відновлюють роботу магістральних мереж (персоналу ДП «НЕК «Укренерго»), втрат, на щастя, не було. Щодо енергетиків обленерго – офіційні дані відсутні. В серпні справжнім святом для мешканців Бахмутського району Донецької області стало повернення світла, адже понад рік вони жили в темряві. Нову лінію електропередач компанія «ДТЕК Донецькобленерго» збудувала в рекордно короткий термін – за півтора місяці.

Руйнувань зазнають не лише локальні мережі, тобто, ті, які подають електроенергію в кожну домівку, школу, лікарню та підприємство. Через обстріли часто руйнуються й високовольтні лінії електропередач (ЛЕП), які частіше пролягають поза межами населених пунктів. Міни та гради руйнують і високовольтні підстанції, через що відразу вимикаються десятки, а то й сотні населених пунктів – і не лише в Донецькій та Луганській областях.

Тому оперативність відновлення таких об'єктів – це завжди в пріоритеті, і енергетики підрозділів НЕК «Укренерго» на Донбасі з цим справляються. Коли на високовольтну підстанцію прилітають гради, енергетики ховаються в шахтах для кабелів – по типу того, як військові – в бліндажах. Там є вода, їжа і лавочки, а спустившись в шахту в приміщення для управління підстанцією, можна по шахтних тунелях вийти до розподільчих мереж підстанції, розташованих на вулиці (площа підстанцій – 25-100 га). Під час бойових дій персонал, заступаючи на зміну, забезпечувався посиленим запасом продуктів, адже коли довгий час немає змоги дочекатися зміни, енергетик на 2-3 дні залишався на підстанції.

Вибір для знайомства з роботою енергетиків у «сірій зоні» автором статті зроблено в тих районах, де нещодавно йшли запеклі бої – нині там незрівнянно спокійніше, але «режим тиші» постійно порушується, а тому постійно руйнується енергетична інфраструктура. Зокрема, відхід сил АТО з Дебальцевого на початку 2015-го поклало край одному з найпотужніших зіткнень на Донбасі. Коли бої притупилися, поступово вимальовалася незмінна лінія фронту, поблизу якої простягнулися поранені енергетичні артерії Донбасу.

Довідка

Між визволеною та ще не визволеною частинами зони проходить лінія зіткнення, або її ще називають лінією розмежування. Вздовж неї проходить так звана сіра зона – смуга нічийної території в частині Донецької та Луганської областей, ширина якої в деяких місцях сягає декількох кілометрів, а місцями – лише 200-300 метрів. І хоча по всій лінії фронту оголошено режим припинення вогню, в «сірій» зоні часто спалахують «гарячі» конфлікти, міни та гради прилітають на енергетичні об'єкти, руйнують лінії електропередач. Крім того, вся територія «сірої» зони замінована – там встановлені розтяжки – в таких умовах енергетикам доводиться оглядати, щоб потім ремонтувати поранені високовольтні лінії електропередач.

Поблизу окупованої Горлівки – за якихось 1,5-2 кілометри – розташована підстанція «Центральна», що входить до складу Північної електроенергетичної системи НЕК «Укренерго». В ході запеклих боїв сюди прилітали «гради», підстанція зазнала руйнувань. Під час обстрілів працівники станції – всього близько півсотні осіб – ховалися в тунелях для кабелів, а коли затихало, негайно бралися за відновлення роботи поранених об'єктів, інколи знову потрапляючи під обстріли градів.

– На щастя, тут ніхто не загинув, – розповів начальник підстанції «Центральна» **Олег Медведєв**:

– Як енергетики пережили обстріли?

– Перший шок населення пережило в липні 2014-го року, коли з літаків розбомбили місцеве кладовище – це поруч, за два кілометри від нас. Потім від вибухів почало вимикатися обладнання підстанції, тому що були пошкоджені лінії електропередач. В основному прилітали «гради», а потім – снаряди, кулі, міни. Ми людей евакуювали, а хтось ховався у бомбосховищі. Це відбувалося не щодня. Навколо підстанції точилися бої, сюди привозили самохідні установки (українські війська. – **Ред.**), з яких стріляли, а на нас летіли «гради», в тому числі й на підстанцію. Зазнав пошкодження потужний автотрансформатор, приміщення релейних панелей та інше обладнання, і ми все це відновили. На початку 2016 року стало тихіше, а тепер безпосередньо на станцію нічого не залітає, але зовсім поруч обстріли бувають.

– Зовсім поруч видніються будинки окупованої Горлівки. На якій відстані від підстанції «Центральна»розташовані війська так званої ДНР?

– До війська ДНР – не знаю, а до лінії фронту приблизно 1,5–2 кілометри. Слава Богу, у нас ніхто не загинув, хоча були моменти, коли це могло статися. Одного разу, коли притихли обстріли, наш працівник йшов з майстерні, а тут знову прилетіли «гради». Він хутко нирнув в схил на нашій території, «град» упав зовсім поруч, але його не зачепив.

– Працівники станції їдуть відновлювати лінії електропередач, ризикуючи потрапити під обстріли та ще й на замінованій території «сірої» зони?

– Зазвичай зранку більш менш тихо, працювали оперативно, адже через пошкодження ліній без напруги залишалося місто Торецьк (колишній Дзержинськ) і навколишні селища. Від нашої підстанції йде лінія на Горлівку. Це вузлова станція. І якщо тут немає напруги, то мало ймовірно, що десь вона буде. Як правило, перестрілки починалися ближче до 14 години, тому ми до того часу припиняли роботи.

* * *

Розповідає **Вадим Саричев**, директор Бахмутського ремонтно-експлуатаційного центру відокремленого підрозділу Північної електроенергетичної системи НЕК «Укренерго»

– Яке значення для регіону має підстанція «Центральна»?

– Від вузлової підстанції «Центральна» в прилягаючі населені пункти по розподільчих мережах відгалужуються лінії електропередач 110 та 35 кВ, які живлять електроенергією заводи та приватний сектор. Тому якщо виникають проблеми на підстанції «Центральна», тоді обмежується електропостачання навколишніх населених пунктів. З підстанції йдуть лінії на Костянтинівку, Горлівку, по лінії 35 кВ живиться Торецький фенольний хімзавод. По ЛЕП-35 кВ живиться водоканал Сіверський Донець – Донбас, воду якого споживають всі міста Донецької області, починаючи від Слов`янська і далі на Горлівку, Торецьк, Донецьк, Маріуполь. Наразі з 26.07.2017 р. передача електроенергії з ОЕС України у тимчасово неконтрольовані райони Донецької області припинена. З 25 квітня 2017 року відсутні перетоки електроенергії і з неконтрольованою територією Луганської області.

– Як довго доводиться ремонтувати пошкоджені мережі, щоб забезпечити людей водою?

– Якщо немає серйозних пошкоджень інфраструктури, тобто, не розбиті опори ЛЕП чи потужне обладнання – силовий трансформатор чи вимикач, то в середньому витрачається 3-5 днів, інколи до 10 днів. Хоча бувають пошкодження крупного обладнання, тоді терміни збільшуються.

– Коли виникає необхідність ремонту об'єктів на території «сірої» зони, яким чином узгоджується процедура проведення цих робіт з метою створення «зеленого коридору», тобто, щоб попередити обстріли?

– З початком бойових дій був створений спільний центр координації та контролю за лінією розмежування сторін – спочатку він був у Дебальцевому, а потім переїхав в місто Соледар (Бахмутський район Донецької області. – **Ред.**). У цьому центрі постійно перебуває представник української сторони, а також російської. З метою проведення ремонтних робіт (в основному роботи ведуться за трьома напрямками – енергетика, вода, газ), ми готуємо листа на представників України та Росії, де вказуємо запланований час робіт, прикладаємо карту з прив'язкою до місцевості, щоб військові могли з урахуванням своїх позицій розуміти, де ми будемо перебувати. Військам повідомляли про заплановані роботи, кількість людей, форму одягу, номери та вид техніки. Тобто максимально можливо описували всіх учасників запланованих робіт, щоб військові могли нас ідентифікувати. Російська сторона узгоджувала ці питання з представниками ДНР і ЛНР.

У подальшому свої звернення ми стали відправляти в Луганську та Донецьку військово-цивільні адміністрації, а вони вже потім спрямовували їх в цей спільний координаційний центр. В результаті виходив документ, в якому було написано, що у відповідності до поданої нами заявки дозволяється виконувати роботи в такий-то час, тобто, нас повідомляли про те, що буде забезпечено «режим тиші». Документ підписували представники і України, і Росії, а потім забезпечувалося дзеркальне патрулювання ОБСЄ з обох сторін від лінії розмежування. Патрулі ОБСЄ виїжджали на місце, зв'язувалися один з одним по телефону і потім повідомляли нам, коли можна починати роботи.

– Мабуть, було й таке, що, не зважаючи на узгодження, «режим тиші» порушувався?

– Так, були порушення. Ми починали працювати, однак звідкись прилітали міни, снаряди. Коли обстріли були разовими, тоді роботи продовжувалися. Ситуацію контролювала місія ОБСЄ, і коли обстріли посилювалися, їхні патрулі нам говорили: «все, ми не можемо забезпечити «режим тиші». Тоді ми згортали роботи і від'їжджали з того місця.

– Місія ОБСЄ була поруч з тим місцем, де велися роботи?

– Спочатку вони взагалі не приїжджали, а перебували за 20-30 кілометрів від лінії робіт, а нам говорили: «ми тут патрулюємо, а ви йдіть і працюйте». А от коли ми ремонтували ЛЕП-220 кВ «Михайлівка-Лисичанське» і «Михайлівка-Ювілейне», тоді ОБСЄ приїжджала прямо на підстанцію «Михайлівка», яка розташована на неконтрольованій території.

– А Ви особисто виїжджали в ті місця, де велися роботи?

– Так, я завжди виїжджав на всі роботи в «сірій» зоні, адже в мене були всі номери телефонів, всі зв'язки були в мене. І коли хоча б приблизно ми орієнтувалися, звідки ведеться обстріл, телефонували військовим, щоб повідомити про це. І тоді вони регулювали ці проблеми, адже інколи могли не всім повідомити про наші ремонтні роботи. Було й таке, що з підстанції «Центральна» виїжджала лінійна бригада на машині Нива, яку обстріляли з автомата Калашникова – куля застрягла в поясі електромонтера. Вони виїхали в поле оглянути ЛЕП, але не попередили один із блокпостів. Військові не знали, що ми будемо їхати, то вони й почали стріляти.

– Виходить, аварійна бригада може загинути від своїх?

– Так. Бувало, військові стріляли по людях, які здійснювали огляд ЛЕП. Тому бажано завжди попереджати військових про заплановані роботи. Це було особливо актуально в часи, коли тут було багато батальйонів і не всі всіх знали. Тепер ми завжди попереджаємо, хоча тепер обставини більш стабільні. Але важливо не забувати, що всі ці «сірі зони» заміновані. Крім мін, там можуть лежати снаряди, що не розірвалися, і це дуже небезпечно. Всі ці питання вирішує спільний центр координації та контролю за лінією розмежування, туди доставляють саперів для огляду території, перш ніж виїхати на ремонтні роботи. Слава Богу, у нас ніхто не підірвався, хоча це могло трапитися.

– Часто трапляються випадки, коли підриваються мирні мешканці?

– Так, тут гинули люди з селища Артемово та інших населених пунктів. А нещодавно загинув сторож – хтось прийшов і поставив в школі розтяжку. У нас є місцева воєнізована охорона, є зв'язки з СБУ – ми повідомляємо про виявлені порушення.

– Які об'єкти обслуговує Бахмутський ремонтно-експлуатаційний центр?

– Найголовніші – це сім підстанцій: «Донбаська-750 кВ», три підстанції по 330 кв – це «Майська» в Костянтинівці, «Білецька» в Покровську (колишній Красноармійськ), далі – «Центральна-330» (Бахмут, колишній Артемівськ), «Лисичанська-220» (Сєвєродонецьк), «Ювілейна» (Лисичанськ) і «Великоцька» (селище Мілове Луганська обл), яка розташована на кордоні з Росією. Всі ці об'єкти розташовані на контрольованій території Луганської області і приблизно на половині Донецької. Ми обслуговуємо ЛЕП до кордону з Харківською, Дніпропетровською, Запорізькою областями і далі в напрямку Маріуполя – приблизно до Курахово.

– На підстанціях працює застаріле обладнання, плюс війна додає проблем. Як здійснюється фінансування відновлювальних робіт?

– Ще до війни ми почали реалізацію потужної інвестиційної програми – реконструювали підстанцію «Донбаська», всі три розподільчі пристрої – 750, 500 і 330 кв. Там замінили всі повітряні вимикачі на сучасні елегазові, замінили трансформатори струму – масляні на елегазові. Витрачені досить потужні кошти, в тому числі й позику Світового банку.

Фінансування відновлювальних робіт здійснюється з аварійного запасу – є така стаття витрат «запас» НЕК «Укренерго» на придбання обладнання та матеріалів. Коли щось пошкоджується, ми подаємо заявку і «Укренерго» централізовано закуповує необхідне обладнання.

– Донбас завжди відчував дефіцит електроенергії. Які генеруючі потужності постачають електроенергію через ваші підстанції?

– В основному, це Вуглегірська ТЕС, яка розташована за 30 кілометрів від цього міста, а від Бахмута (колишній Артемівськ) – за 15 км. Потім – Слов`янська ТЕС, ми також отримуємо енергію від Запорізької АЕС по двох лініях напругою 750 кВ через Маріуполь. Ми отримуємо достатньо електроенергії, проблем немає. Потім ми віддаємо її по мережах на Харківську область – на Зміїївську ТЕС і на Куп`янськ. Потреби місцевих селищ повністю задоволені.

– Працівники підстанцій часто ризикують життям, працюючи на замінованих полях «сірої» зони. А яку зарплату отримує енергетик середнього рівня?

– Слюсар отримує від 3,8 до 5,3 тис.грн, керівник середнього рівня – приблизно 9 тисяч. Очікуємо на чергове підвищення.

– Тарифи на електроенергію зросли в рази, на енергоринку України обертаються сотні мільярдів гривень, а зарплати у людей, які ризикують життям, мізерні. Можливо, Ви отримуєте стільки, як керівники нафтогазового комплексу – більш ніж по мільйону гривень на місяць?

– Та ні, я отримую приблизно 12-15 тисяч грн, а керівник підстанції – 11 тисяч…

ДО 75-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ УПА

ПОВСТАНСЬКА МУЗА

Сьомий додаток до серії книг Нестора Мизака «ЗА ТЕБЕ, СВЯТА УКРАЇНО». Художнє оформлення Івана Балана

Автор книги Нестор Степанович Мизак – доктор історичних наук, професор кафедри релігієзнавства та теології філософсько-теологічного факультету ЧНУ, в книзі «Повстанська муза» висвітлює повстанську і народну творчість про визвольну боротьбу ОУН, УПА за Українську Самостійну Соборну Державу (1942-1960 рр.).

Книга присвячена молодим борцям за волю України.

Укладач книги Нестор Мизак пише, що характерною особливістю повстанської боротьби 1942-1960 рр, творців її структур, відомих і безіменних героїв була пісенна творчість – дружба з піснею, яка допомагала їм долати надзвичайно важкі умови буття. Те, чого не можуть передати архіви, передає нам пісня – душа народу. Сила її дуже велика. А народ наш український, ой як любить пісню. Тим і славиться українське село, коли з поля ідучи додому, співали так, що відгомін співу чувся на всю околицю. Співали і в радості, і в горі. Пісня та була і весела, і сумна. Але щоразу вона проходила через душу і серце кожного. А як така пісня була потрібна нашим повстанцям! І таких пісень – повстанських було створено дуже багато. Вони символізують справжні людські почуття, приклади посвяти високого героїзму нашого народу. Пісня кликала до бою, націлювала бійця на перемогу. З піснею було легше пережити все те, що діялось навколо.

Багато було складено пісень про нескореність і героїзм. В книзі вміщено свідчення бунчужного УПА на Закерзонні Юрія Борця: «Вечорами повстанці з вичищеними чобітьми, модерними мазепинками й нерозлучними автоматами на грудях сходилися в гурт. Одних мучила політична дискусія, інших – жарти, де лунала пісня. Вистачало кільком співакам почати цю пісню й через кілька хвилин біля них вистроювався справжній хор, у якому не бракувало навіть дівочих голосів… Їм не було ліку і змінювали вони одна одну безперервно. А коли минала північ, то останньою піснею була ось ця:

«Іди від мене ти, моя кохана,
Іди з очей, мене не забувай,
Я – син лісів, а серце партизана,
На мене жде з побідою весь край».

У кожному регіоні були свої пісні і співались на різний лад. Особливо було багато пісень про сотенних, героїв-повстанців, курінних, про походи, роки перебування в концтаборах та на засланнях.

На сьогоднішній день видано понад півтисячі пісень у 25-му томі Літопису УПА. Зібрані також вірші, думи, колядки, молитви, пам'ятки, які були присвячені героям нації, борцям за волю України. В піснях згадуються провідники, які загинули, – «Нечай», «Арсен», «Дуб», «Голуб», «Жук». Часто любив співати і курінний «Бистрий» Петро Хамчук з повстанцями. А буває, як заспіває з «Сичом» – один басом, інший – тенором «Ой три шляхи широкі»), то здавалося, що й кращої пісні ніде немає.

Катерина Масовець – Ладобрук, із с. Гермаківки, Борщівського району, розповідала, що, їдучи в Сибір у вагонах-телятниках, люди не падали духом. «Переважно співали. Десь починають співати у тім куті вагона, потім – в іншому… Москалі гримали, гримали у двері, але цим нічого не могли нам зробити». Там, де була охорона, то вона скрізь забороняла, розганяла, кричала, аби не співали. Особливо гарно співали повстанську пісню «Лента за лентою».

До повстанської музи належить і поезія відомих і невідомих поетів, художні та невільницькі листівки. А якими цінними є листи підпільників до рідних у Сибір! Авторові книги вдалось відшукати два такі листи. Він кровно вболіває за те, щоб вони не були забуті. Хочеться, щоб вдячні нащадки поклали ті слова віршів на мелодію пісень. І нехай минають роки, століття, але ті вірші, пісні не забудуться. Ними будуть ще більше уславлені наші хоробрі повстанці-звитяжні.

Під час польових досліджень визвольного руху ОУН, УПА автор книги побував у багатьох селах Бучацького, Заліщицького, Чортківського, Борщівського, Косівського та інших районів і записав з уст людей багато цінного матеріалу невідомих авторів. Бо багато пісень і віршів складав сам народ. Тому вони – народні. Повстанські пісні прості за змістом і римою, оскільки їх складали не поети! І пов'язували їх в більшості випадків з якимись релігійними святами. Так, наприклад: «У неділю дуже рано», «В четвер, вечір Великодній», «Ой на Йордан дуже рано» й інші. Багато героїчних повстанських пісень присвячено матерям, коханим, рідній українській землі, за яку вони боролись з поневолювачами – окупантами. А є ще пісні, написані у вигляді так званих голосінь за загиблими героями, у формі дум. Автор «Повстанської музи» вміщує дуже багато віршів і пісень у цьому виданні. Вони є надзвичайно цікавими. Ці твори бринять величезною любов'ю до рідного краю, України та її народу, прославляють любов до всього свого, рідного.

Дуже підтримували українських політв'язнів роботи з вишивки. Перебуваючи в концтаборах, тюрмах, вони мережили свої вишивки: рушнички, хустинки, різні узори, чоловічі кисети. Зберігали їх, як вияв національного протесту, і це їх певною мірою тішило. Замість голки, майстрині шукали шматок дроту, замість ниток – брали матеріал з мішковини, фарбували його барвниками із рослин. Так, Лідія Бурачинська писала: «І так при очевидній наявності мистецької індивідуальності поставала вишивка в тюрмі, виконана потайки, захована від ока сторожі. Вона знову ставала символом, знаком національної гідності ув'язненої поневірюваної української людини». В книзі подано вишивки політв'язнів Марії Матковської, Олександри Воробій, Ганни Кавецької з Бучацького району на релігійну тематику.

Серед політв'язнів було відоме ім'я художника Миколи Волощука із с. Криве Козівського району Тернопільської області. Це був незламний борець – майстер пензля, а також поет. Він писав пейзажі, натюрморти, портрети. Відбув 15 років більшовицького заслання і написав понад 160 полотен. Це «Петро Калнишевський», «Старі верби», «Скала Подільський замок» та багато інших.

У совєтських концтаборах показав свій великий талант Григорій Герчак із с.Солоне, біля Товстого, Заліщицького району. Довголітній політв'язень Євген Сверстюк про нього писав: «Навіть з кількох екслібрисів, зроблених в умовах неволі, можна побачити, що це художник, яких небагато. Чіткість деталей, виразність, лаконізм, точні образи пам'яті, психологічно вірний малюнок».

Багато наших талановитих українців поневірялися на засланнях, у тюрмах. Вони вартували уваги та світового визнання. Та не судилося… Нам вдалося довідатися тільки про деяких справжніх митців слова, пісні, пензля, авторів талановитих мистецьких робіт.

У виданні опубліковано також серію повстанських марок з підпільної пошти УПА, кілька художніх полотен сучасних митців на повстанську тематику, світлини пам'ятників борцям за волю України. Це є прикладом утвердження патріотичного духу нескореного українського народу.

Так, у книзі «Повстанська муза» подається «Слово на Святвечір».

СЛОВО НА СВЯТВЕЧІР

«Друзі! Наближається Різдво Христове, а з ним наш традиційний Святий Вечір. Цьогорічний Свят-Вечір доводиться святкувати цілому українському народові у виїмкових обставинах...

Стійка, сувора, невгнута, безпощадна, характерно-вольова людина стає символом нашої доби.

Ми повинні пам'ятати про героїчну боротьбу своїх предків, щоб стати гідними нашої світлої традиції. Свят-Вечір... Крізь брязкіт кайданів, крізь років ураганних вогнів гримить Коляда, світиться Свічка...

Довкруг стола, застеленого білим льняним рушником, сидить зажурена сім'я. Старій матері і батькові мимоволі котяться сльози вниз. У них не стало сина, якого червоний варвар закатував тортурами, не стало доньки, яку забрав червоний хижак на каторжні роботи. Сім'я сумує за столом. Тут батька закатували, там маму замучили...

Та не час ридати над ними, коли Україна горить в огні пожежі, кати шматують її тіло. Героям слава і шана живим, твердий, бойовий шлях яких поведе українську націю до волі, до остаточної перемоги. І ніщо не зіб'є нас з обраної дороги, бо вона правильна, свята, ніхто не вирве нам нашого прапора, бо він непереможний. На ньому золотими буквами світять сонячним променем слова «За єдину Самостійну Соборну Українську Державу!», «За волю України!», «За волю всіх поневолених Москвою народів!», «Свобода народам і людині!», «Смерть світовим катам-загарбникам!».

От чому Москва, та кривава хижа вовчища, хоче нас принизити, приспати нашу пильність, перебріхує нашу історію. Та даремні її намагання. Сьогодні немає адекватного українця, який повірив би олжі московської пропаганди. Кров і сльози, пожежі і руїна, нужда і голод, каторжні роботи і рабство, фізичне винищення і терор – ось що несе світовій цивілізації прогнила ідеологія все ще сталінської за духом Москви, яка хоче обдурити Європу, що іноді їй вдається.

Свят-Вечір – це свято єднання навколо домашнього вогнища. Та ворог поклав собі за мету знищити ці символи, як християнську основу нації – дух, культуру, мораль та традицію, які б підірвали основу нашої сили.

Не одна мати нині заплаче, бо не буде її сина при спільній вечері. Та не час, мамо, на ридання, коли Україна в огні. Будь горда, українська мати, що син твій береже Україну перед кулеметним дощем дикого північного звіра. Будь горда, що син твій кров'ю зросив святу прадідівську землю. Бо тільки та мати гідна своїх національних прав, яка благословить дітей на захист Батьківщини».

НІМЕ ГОЛОСІННЯ

...Скровавлені їхні тіла привезли до Мельниці-Подільської і, як усіх, скинули серед міста під муром МДБ. Мов застигла кам'яна статуя, стою серед натовпу і німо дивлюсь на два Ваші тіла. Один молоденький, вродливий «Тарас», третій син у матері-вдови. Остання надія – і цього віддала Україні. З тупим здивуванням люди проходять мимо. І, немов нічого не розуміючи, дивляться кудись...

А другий «Роман». Малий, шпаркий, чорнявий, сердешний «Роман». Непомітно поміж людьми катюги проходять і за кожним лицем слідкують, може, знайдуть кого, впіймають спільника.

Я мовчу, тільки серце німо кричить: «Романе»! «Романе»! «Романе»! Рідний!» Ніби бажаю його збудити. Серце виривається з грудей і до нього припадає, до його застиглого обличчя, до рани кровавої, що видніється замість ока. «Романе»! Проходять довгі, довгі хвилини. Не прийдеш більше, не постукаєш у вікно, не покличеш: «Подруго «Олено»!»

Я згадую недавній проклятий сон. Немов на вулиці десь шум вчинився, і подвір'ям вбігають «Зелений» і «Роман». «Зелений» десь за шопчину сховався, як враз нагрянули москалі. На мить усе змішалось, але вороги побігли далі. А коли подвір'я опустіло, я побачила, що серед нього лежав Ти без рук і ніг. Сон здійснився. Прощавай, «Романе»! Ти не загинув. Ми зустрінемось. І останній поцілунок шлю твоїм безкровним устам.

У боях вогненних за волю рідну з Твоїм Духом піду я. І тисячі нас. Щоб здійснити Ваші заповітні мрії.

Тебе воскрешу я. Твоя сила мусить знову ожити. І розвинутись у дальший шлях. Про Тебе і усіх Вас жагучим серцем і душею нові пісні виллєм з друзями ми. І поллються вони від хати до хати по рідній Україні. Серед неволі схоплять її скорботні серця і враз заспівають її, грімку, єдину, велику і незбориму... Прощай, «Романе»!

Присвячено Володимиру Недокісу («Роман») із Скали-Подільської. Загинув 22 грудня 1951 р. у с. Кудринці. Написала «Олена». Прізвище невідоме.

Слава Україні! Героям слава!

Сторінку підготувала М. КИСИЛЬОВА

ВІТАЄМО!

ДИНАСТІЯ БІБЛІОТЕКАРІВ

30 вересня – всесвітній День Бібліотекарів. До людей цієї професії маємо особливу повагу. Адже це працівники, які завжди першими знають всі новини, обізнані з літературою, яка в першу чергу доступна їм.

Тож сердечно привітаємо з Днем бібліотекаря Ольгу Вівчар, яка живе в мальовничому селі Зозулинці на Тернопільщині. Зичимо їй міцного здоров'я, щастя, радості – всього найкращого. А ще в неї нещодавно був День народження – то і з цим святом вітаємо. Нехай щастить пані Ользі на многії і благії літа.

Ще батько Ольги працював бібліотекарем у рідному селі. (Царство йому небесне!).Сама Ольга Юріївна пропрацювала в бібліотеці 40 років. Бачили б ви, які вона створила стенди, куточки з різної тематики. Та особливе пошанування вона віддавала воякам ОУН, УПА. Бо і село мало багато людей, які жертвно й героїчно боролися за звільнення своєї Землі від окупантів. Багато героїв полягло в боротьбі за незалежність України.

Так Ольга, за щирим велінням свого серця, зробила велику роботу, збираючи матеріали про вояків ОУН, УПА тих буремних лихоліть. Дуже кропітку роботу проводила по збору матеріалів села. І вже є в неї готовий матеріал до видання книги. Честь і шана їй за це.

В даний час в бібліотеці села працює донька пані Ольги – Тетяна. Вона також підтримує родинну традицію, продовжує справу матері, понад усе люблячи своє, рідне, національне. Бо інакше – що ми передамо своїм нащадкам. Вона проводить велику роботу по збору матеріалів про наших хлопців – захисників-героїв, які загинули на сході України в зоні АТО. Адже вони захищали всіх нас від ворога – нападника– Росії, яка споконвіку хоче воювати та захоплювати чужі землі. А наші хлопці життя свого не пошкодували, аби відбити лютих ворогів.

Вітаємо Тетяну з Днем бібліотекаря та зичимо їй всіляких гараздів та ще більших успіхів у роботі.І нехай побільше буде в нас таких працівників-бібліотекарів. Бо їхня робота потрібна всім нам.

НА ПУЛЬСІ

ДИПЛОМАТИЧНИЙ НОНСЕНС:

МЗС Угорщини шантажує Україну

Що робити Україні, аби із «добрим сусідом» не сваритися й сепаратизму на Закарпатті не допустити.

Хоча остаточного тексту нового закону про освіту ще не існувало в природі (його ще «збирали» з правок, внесених під стенограму під час розгляду у ВР), МЗС Угорщини вже заходилось розмазувати історію про утиски мовних прав закарпатських угорців. І якщо попередні заяви міністра закордонних справ Угорщини Петера Сійярто звучали на рівні занепокоєння, то тепер він перейшов усі межі. За словами прес-секретаря МЗС Угорщини Тамаша Менцера, Сійярто розпорядився, щоб угорська дипломатія перешкоджала Україні в реалізації важливих для неї справ на міжнародній арені.

А що з цього приводу думають наші експерти?

Сергій Борщевський, дипломат, експерт Центру досліджень Росії:

«ПОГРОЗИ І ШАНТАЖ – ДІЇ НЕПРИПУСТИМІ В ДИПЛОМАТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ»

Хочу наголосити, це заявив не якийсь угорський Жириновський, а міністр закордонних справ, тобто людина, уповноважена говорити від імені держави, і реакція української сторони на це має бути відповідною.

І тут слід звернути увагу на кілька моментів. Закон України обов’язковий на території України для громадян України незалежно від їхньої національності. Це документ для внутрішнього вжитку і не стосується двосторонніх відносин України ні з Угорщиною, ні з будь-якою іншою державою. Тому заява пана Сіярто є втручанням у внутрішні справи України. Форма, в якій це зроблено, – погрози і шантаж, – дії неприпустимі не лише в двосторонніх відносинах між дружніми державами, а й взагалі в дипломатичній практиці. Згадаймо, анексія Криму Росією відбулася після масованої артпідготовки – заяв про начебто утиск прав російськомовного населення. Ще раніше з «турботи» про права судетських німців почалася гітлерівська анексія території тодішньої Чехословаччини. Треба чітко дати зрозуміти, що слова міністра закордонних справ Угорщини ми розглядаємо саме в цьому контексті і що така позиція є особливо неприпустимою та цинічною в той час, коли Україна по суті прикриває собою Угорщину й інші країни Центральної Європи та Балтії від російської експансії.

Слід звернути увагу також на те, що заява пана Сіярто підриває основи двосторонніх відносин між нашими країнами, суперечить положенням базових двосторонніх документів, зокрема Договору між Україною та Угорською Республікою про основи добросусідства і співробітництва від 16 червня 1993 року, стаття 1 якого містить тезу про невтручання у внутрішні справи одна одної, а стаття 7 прямо говорить, що «Угорська Республіка підтримує прагнення України якомога швидше стати повноправним учасником процесу НБСЄ та інших відповідних європейських структур, а також надаватиме їй у цьому сприяння». То як у цьому контексті розуміти слова пана міністра про «перешкоджання»?

Далі слід закликати угорську сторону повернутися в правове поле двосторонніх відносин, а саме запропонувати відповідно до Угоди між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти і науки терміново скликати Спільну комісію і на її засіданні розглянути стан забезпечення прав національних меншин – угорської в Україні та української в Угорщині – в зазначених сферах. Готовий заприсягтися, що порівняння буде не на користь угорської сторони.

І ще одне. За «жанром» все це слід викласти не у формі дипломатичної ноти, яка осяде в якомусь кабінеті угорського МЗС, а у формі заяви, яку слід оприлюднити, давши вказівку посольствам і представництвам України при міжнародних організаціях офіційно її поширити. Варто було б звернутися також до керівних структур НАТО та ЄС, членом яких є Угорщина, і домогтися від них запевнень у незмінності курсу на підтримку України.

Оскільки ситуація склалася через ухвалення закону Верховною Радою, відповідну заяву має зробити наш парламент. Слід зазначити, що і Україна, і Угорщина є сторонами Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. А це дуже гнучкий документ, який передбачає, що кожна держава сама обирає собі формулу та рівень підтримки для кожної регіональної або міноритарної мови, з урахуванням її стану, в межах певних територій. Скажімо, стаття 8 Хартії передбачає можливість надання середньої освіти відповідними регіональними чи міноритарними мовами, або суттєвої частини середньої освіти, або в рамках середньої освіти викладання таких мов тощо. Імперативів тут немає, але є одна пікантна деталь. Ратифікуючи Європейську хартію, Україна взяла відповідні зобов’язання щодо тринадцяти мов, у тому числі угорської, а Угорщина – щодо шести, і української серед них немає, на що свого часу не звернули уваги наші депутати, ратифікуючи Хартію пізніше за угорських колег. Але ж фундаментальним принципом дипломатії є взаємність, і це може бути засобом впливу на угорську сторону.

Стосовно інших критиків. Росії взагалі краще було б помовчати. До війни там, і то лише на території Башкирії, вивчали українську в трьох сільських і трьох недільних школах. Приміром, як заклад додаткової освіти коштом муніципального бюджету діяла недільна школа ім. Т.Шевченка в Уфі. Не знаю, чи існують ці заклади зараз. На федеральному рівні українських навчальних закладів у Росії не було й немає.

Не обтяжила себе Росія і жодними зобов'язаннями за Європейською хартією, бо підписала, але не ратифікувала цей документ. До речі, не є стороною Хартії і Молдова. Щодо цієї країни слід додати, що українська мова там вивчалася в закладах середньої освіти у місцях компактного проживання українців у Придністров'ї, тобто на території, яка сьогодні не контролюється Кишиневом. І ще одне. Критика України пролунала з вуст не голови парламенту чи прем'єра, а з вуст пана Додона, який особисто для мене – як і для дуже багатьох його співвітчизників – попри посаду не є уособленням Республіки Молдова.

Щодо Румунії, то ця країна є стороною Європейської хартії і, на відміну від Угорщини, внесла українську до переліку мов, розвитку яких зобов'язалася сприяти, але там теж не все безхмарно. В Румунії діє закон «Про освіту» 1995 року, який декларує право на навчання рідною мовою, але водночас це право значно обмежує. Так, згідно зі ст. 119 закону, групи, класи, відділення або школи з навчанням мовою національної меншини можуть бути організовані лише залежно від місцевих потреб, згідно з поданими заявами. Тобто організація навчання мовою національної меншини в місцях її компактного проживання не є обов'язковою. Ст. 122 та 123 в свою чергу передбачають, що навчання в середніх спеціальних і вищих навчальних закладах здійснюється винятково румунською мовою, і лише за наявності можливості допускається засвоєння термінології рідною мовою.

Отже, як бачимо, все не так просто. Кожна країна в сфері освіти, в сфері застосування мов керується власними інтересами, ні на кого не озираючись. Україна повинна чинити так само.

Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ

РУБАЇ

Вже майже не дивується Земля
Несосвітенним витівкам Кремля:
Бач, літакам грозять американським,
Бо, як сказав Лавров, дебіли, бля...

На санкції, що викликали злість,
Росія адекватно відповість:
Або припинить експорт балалайок,
Або сама свою всю брукву з’їсть.

Кому його вітчизна замала,
Кому Росія ще не допекла,
Одержить громадянство за умови,
Що він Ху@лом не зватиме Ху@ла.

Двадцять один атакували штат
З Росії, а хто саме – ще не факт:
Можливо, то не хакери російські,
А грав в "очко" кремлівський Герострат.

Російські фейки нині знає всяк,
Та світ мобілізується однак
І може дати відповідь достойну,
На кожний їхній "fake" сказавши "fuck"*

* англ. гра слів: фейк і фак (лайливе).

СПАДЩИНА

«В НАЙМАХ У СУСІДІВ»:

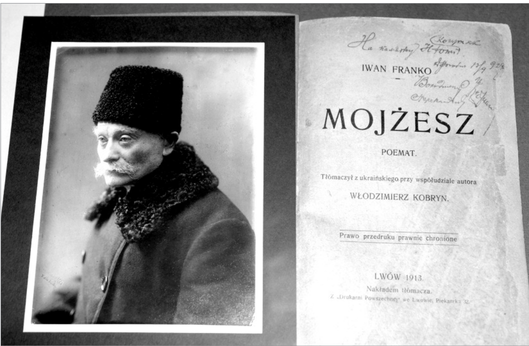
Польськомовний доробок Івана Франка

…Хвилини життя невпинно збігали, просочувалися, немов пісок крізь пальці рук, якими давно вже не володів. По смерті «найдорожчого помічника» сина Андрія заново вчився писати й усе частіше задумувався, що лишав по собі перед відходом за Браму Вічності...

Особливо переймався тим, що сучасники згадували мимохідь або й зовсім обходили мовчанкою його численні праці польською і німецькою мовами. А вони ж складали майже п’яту частину його доробку! До того, написані в пору творчої зрілості, коли «розум-бистроум» ще не підводив і міг водночас продукувати найрізнорідніший інтелектуальний матеріал: повість поряд зі статистичною заміткою, поезію – поряд із грунтовною науковою статтею. Продукувати швидко, невтомно, практично без правок і коректур. Саме тому напередодні власного 40-річного ювілею творчої діяльності й вирішив підготувати до друку переклади найважливіших своїх іншомовних праць 1880–1890-х років і подати їх українському читачеві. Збірочку назвав «В наймах у сусідів» і, попри матеріальну скруту, видав за власні кошти, що їх дістав як ювілейний дар. Устиг підготувати лише перший том, що побачив світ 1914 року у Львові. А планованих томів – тільки зі статтями суспільно-політичного змісту – мало бути три...

«Оглядаючися своїми споминами в ті часи, проведені «в наймах у сусідів», я з чистою совістю можу сказати, що вони зовсім не були страчені ані для мене особисто, ані навіть для інтересів нашого народу, для яких я властне в тім часі зробив, здається мені, далеко більше, ніж котрий-будь із наших найвидніших діячів того часу», – підсумовував у передмові до своєї збірки вибраних перекладів багаторічну співпрацю з польською періодикою.

Свої перші спроби писати польською мовою Іван Франко робив іще під час навчання у Дрогобицькій гімназії. В архіві письменника зберігся робочий зошит 17-річного Франка-гімназиста, де його рукою як домашні завдання з польської мови записано вже досить зрілі й великі за обсягом твори – уривок драми «Jugurta», поезії «Podanie o przybyciu Eneasza do Italii», «Życie jest tylko podróżą» та ін. «Вихований у польських школах, вигодуваний поруч з іншими і польською літературою, я почуваюся сполученим з польським суспільством такими узами, розрив яких дуже багато мені коштував би», – зізнавався Франко пізніше у статті «Дещо про польсько-українські відносини» (1895). А від 1878 року його художні твори, статті на літературні, театрознавчі, фольклористичні та суспільно-політичні теми регулярно з’являються на сторінках таких польськомовних періодичних видань, як «Praca», «Przegląd Tygodniowy», «Kwartalnik Historyczny», «Ruch», «Kraj», «Prawda», «Ateneum», «Przegląd Społeczny», «Głos», «Przyjaciel Ludu», «Wisła» та багатьох інших.

Із багатьма діячами польської культури – Яном Каспровичем, Генриком Біґеляйзеном, Елізою Ожешко, Болеславом Вислоухом, Яном Карловичем, Стефаном Жеромським й іншими Франко був знайомий особисто або листувався. І навіть після болючого розриву з польською суспільністю через появу статті про А. Міцкевича «Поет зради» (1897) роки своєї праці «в наймах у сусідів» не вважав втраченими намарне. «Стільких я маю між поляками друзів, які мені довіряють, – писав у статті «Дещо про польсько-українські відносини», – так багато радісних і сумних спогадів мене з ними пов’язує, так багато їм завдячую і так щиро в міру можливості готовий віддячуватися, що приписування мені ненависті до всіх поляків звучить у моїх вухах неначе якась вістка з іншого світу. Як українець, люблю над усе свій народ і свою народність і прагну в міру своїх сил і можливостей служити їх піднесенню і збагаченню. […] Неблагородним, нечесним і просто дурним способом було б кидання образ на народ, у якому я хотів би бачити опору розвитку і самостійності мого власного народу».

Цьому періоду тривалої і дуже плідної співпраці Франка з польськими періодиками – співпраці подекуди вимушеної, продиктованої потребами заробітку, але значною мірою щиро натхненної баженням творити «золоті мости зрозуміння й спочування» між двома націями – і присвячено виставку, яка відкрилась 6 вересня ц. р. в Музеї видатних діячів української культури в Києві. Виставку приурочено до 161-ї річниці від дня народження Івана Франка та 130-річчя початку його активної співпраці з польською пресою, зокрема із газетою «Kurjer Lwowski» (1887–1897), на сторінках якої, за підрахунком бібліографа Мирослава Мороза, з’явилось понад три з половиною сотні Франкових статей і заміток.

Від співорганізаторів виставки – Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України – на її відкритті в Музеї Михайла Старицького слово мав заступник директора з наукової роботи цього інституту Микола Сулима. Виступили також громадські діячі Василь Кушерець, Ніна Гейко та Микола Оцун.

На виставці представлено автографи польськомовних праць і перекладів Івана Франка, коректурні відбитки окремих статей збірки «В наймах у сусідів» з авторськими правками, раритетні книжкові й журнальні видання Франкової особистої бібліотеки з архіву Інституту літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України, а також унікальні фотоматеріали із фондової колекції Музею. Виставка триватиме до 28 вересня ц.р. (вул. Саксаганського, 93).

Лариса КАНЕВСЬКА

УКРАЇНСЬКІ ПРОБЛЕМИ

А МАЛОРОСИ – ПРОТИ

Раби, подножки, грязь Москви!
Варшавське сміття – ваші пани
Тарас Шевченко

Меншовартість окремих посадовців та представників депутатського корпусу іноді доходить до маразму. Таку поведінку на останньому засіданні Комісії з питань перейменувань Київради 20 вересня продемонструвала депутатка Київської міської ради Олеся Пинзеник з депутатської фракції "Об'єднання «Самопоміч». Йдеться про вже другу спробу патріотичної громадськості відновити історичну справедливість щодо світлого імені видатного Українця ХХ століття – Євгена Чикаленка. Про суть справи. У Києві є вулиця Льва Толстого в центрі, є площа Льва Толстого, є станція метро "Площа Льва Толстого", є вулиця Толстого в Деснянському районі, є вулиця Толстого в Дніпровському районі і є провулок Толстого в тому ж Дніпровському районі. І це все – на честь людини, жодним чином не пов'язаної з Києвом! Натомість на честь Євгена Чикаленка – унікальної людини, без якої не було б ані Української Центральної Ради, 100-річчя якої ми відзначаємо нині, ані українських часописів, ані словника Грінченка – досі у Києві (місті, якому він віддав не один рік життя, мешкаючи практично на сучасній вул. Толстого) немає навіть меморіальної дошки.

Питання про перейменування вулиці Л.Толстого вийшло за рамки простого обговорення на сайті КМДА і перейшло у політичну площину. Про цю справу заговорила патріотична преса. Натомість Вадим Рабінович традиційно принизив честь і гідність Українця. Про перейменування заговорили аж у Москві! Що ж так схвилювало «русскомірів»? На телеканалі «Россия» ініціатора перейменування народного депутата Юрія Гнаткевича, який відновлював українську незалежність у 1991-му, обливали брудом за спробу «унизить гениального писателя». І навіть «председатель комитета спасения Украины» Микола Азаров присвятив у мережі цьому питанню довгий текст, який закінчив словами: «маразм крепчает», які, схоже, саме його і стосуються.

Як видно з аналізу обговорення і голосування на сайті КМДА, все перейшло в змагання хто набере більше голосів: український патріотизм чи «русский мир». Останній, як видно, пустив у Києві сильні коріння… Згадана вище депутатка не просто піднімала «на смертный бой» жителів будинків по вул. Льва Толстого проти видатного українця ХХ століття Євгена Чикаленка, але й дійшла до повного цинізму – внесла пропозицію: «виселити Є.Чикаленка з Києва» …на якусь вуличку аж на Лівому березі, де він ніколи не бував… Пані вперто стояла на своїй пропозиції на засіданні комісії. Дійсно, що «…підніжки, грязь Москви!». Слава Богу, що переважна більшість членів комісії – люди висококультурні, добре знають і шанують історію і рідної країни, і її столиці, відхилили ганебну пропозицію О.Пинзеник одноголосно, крім неї особисто, звичайно…

На наступне засідання Просвітницьким центром національного відродження ім. Євгена Чикаленка, заснованим депутатами ВР 1-го та наступних скликань на чолі з Юрієм Гнаткевичем, внесена пропозиція щодо перейменування вже лише площі Льва Толстого на площу Євгена Чикаленка. Є невелика надія, що «русскомірних» жителів вулиці Льва Толстого і їх депутатки, адвокатки «русскомірія» в Києві О.Пинзеник це не буде так «хвилювати»…, на площі Льва Толстого жителів просто немає по факту… Адже крім вулиці Льва Толстого у центрі Києва є в столиці ще аж п'ять топонімів його імені!

Нинішні «рускомірівці» у зневазі до видатних українців переплюнули навіть покійного Олеся Бузину, який заради об'єктивності змушений був визнати в одній із статей, присвяченій українським державникам часів Української революції 1917–1921 рр. наступне: «…но был среди них Украинец от Бога. Без которого никакой Украины не было бы! Это Евген Чикаленко». Наразі у Києві немає ні музею, ні вулиці, ні пам'ятника, ні пам'ятної дошки, ні названого його іменем якогось закладу. Віримо, що під час відзначення 100-річчя Української Революції 1917–1922 років, яке відбувається згідно з Указом Президента, цю історичну несправедливість столична влада помітить і усуне! Принагідно звертаємо увагу міського Голови В. Кличка і депутатів Київради на те, що столиця України досі переповнена «русскім міром». Двадцять шість років тому Україна вийшла зі складу російської імперії, але імперія не вийшла з України і її столиці. Вона залишила тут свій «язык», свою московську церкву, школи і колоніальну топоніміку та агресивну 5-у колону «русского мира».. Близько сотні столичних вулиць і провулків названі іменами російських річок, гір і міст. Тут не потрібен закон. Це повністю у компетенції Київради.

«Мало любити Україну до глибини душі, треба любити її й до глибини кишені», – ці слова Євгена Чикаленка стали крилатими

Упродовж останнього століття Москва робила все для того, аби витравити з історії нашого народу імена таких подвижників, як наш високодостойний меценат і філантроп.

Нас ігноруватимуть у світі, доки в центрі Києва будуть «берегти як зіницю ока» «русские скрепы» на кшталт «великого» Олександра Пушкіна, який прославляв україноненависного тирана Петра Першого та проклинав українського національного героя гетьмана Івана Мазепу, та згадуваного вище Льва Толстого, оглядаючись на уражених вірусом меншовартості малоросів. Вони начебто побиваються, аби кількість місць його імені в нашій столиці не зменшилася із шести до чотирьох, а насправді через незнання національної історії демонструють зневагу до неї. Так і пожинатимемо трагічні наслідки нашої ліберальної вседозволеності, як-от результати «гібридної війни» – понад десять тисяч убитих Росією українців. Адже який-небудь Путін завжди зможе заявити свої претензії на Київ, на тій підставі, що «здесь русский мир! Здесь Русью пахнет!!!»(Чей же не через незнання назвав В.В.П. українську княжну, згодом королеву Франції Анну Київську «русской княжною». Цю історичну «помилку» Путіна негайно виправив президент Франції Макрон). Але у київських прихильників «русского міра» почуття національної гідності, схоже, відсутнє. Як і гордості за видатних українців.

І до уваги громадян з комплексом меншовартості. У Москві є багато станцій метро, названих іменами класиків російської літератури: Пушкіна, Тургєнєва, Достоєвського, Лєрмонтова, Маяковського, Буніна, але станції Льва Толстого – немає!!! Ба більше, ще на початку далеких вже 90-х, «великі російські демократи» перейменували в центрі Москви вулицю улюбленця московських істориків Богдана Хмельницького на …Маросейку!!! Вам, шановні «почитатели русского мира», це ні про що не говорить? Ну, принаймні про те, що «русскій мір» демонстративно зневажає тих, які працювали для його возвеличення, байдуже, з яких мотивацій це робилося і в яку добу? Отож бо.

А тим нашим громадянам, які хочуть, аби їх вважали елітою, байдуже якою – інтелектуальною, науковою чи політичною, насамперед треба віддати шану нашим славним попередникам, таким як Великий Українець – Євген Харлампійович Чикаленко! Для всіх українців він має стати іконою поряд з Шевченком, Лесею та Франком, бути взірцем безмежної любові до України і безкорисного служіння Батьківщині – для молодого покоління.

P.S. На мій погляд, як і на думку багатьох інших свідомих своє історії мешканців Києва саме Євген Чикаленко мав би зайняти головний постамент пам'ятника в центрі Києва – навпроти Бесарабки, де десятиліттями в червоному граніті стовбичив московський варвар, автор «червоного терору», побудови тоталітарної держави, руйнівник Української Народної Республіки і головний убивця наших співвітчизників Владімір Ленін. Адже саме Євген Чикаленко – цей славний українець, подвижник багатьох націєтворчих і державотворчих процесів в Україні наприкінці дев'ятнадцятого і на початку двадцятого століть, створював 100 років тому Українську Центральну Раду, і очолював її до повернення Грушевського із заслання.

ГЕРОЯМ – СЛАВА!

Другий Всеукраїнський фестиваль «Олевська Республіка»

«…Ми ще поставим Жовто-Блакитний на самому Кремлі!»
(Слова із пісні на урочистому мітингу)

На Житомирщині 15 вересня проходив Другий Всеукраїнський фестиваль «Олевська Республіка» за підтримки Міністерства молоді та спорту, а також Житомирської ОДА. Фестиваль проводиться з метою популяризації та поширення серед молоді українських патріотичних пісень, виховання молодого покоління у дусі національних традицій, духовності та патріотизму.

Другий Всеукраїнський фестиваль «Олевська Республіка» цьогоріч було приурочено до 100-річчя з дня народження одного з провідних діячів ОУН, багаторічного редактора Газети «Українське слово» – Олега Штуль-Ждановича, на честь якого на його малій батьківщині – в селі Лопатичі було відкрито, за сприяння його сина Данила та голови ОУН(д) Віктора Світайла, пам'ятну дошку. На відкритті були присутні та розповіли про Олевську республіку, створену Тарасом Бульбою-Боровцем та його заступником Олегом Штуль-Ждановичем, представники Міністерства молоді та спорту, Житомирської облради, керівництво Олевського району, партійні делегації ОУН (державників), ОУН(М), КУНу, Української партії та «Соловецького Братства». Активну участь взяли в заході житомирські пластуни та юні школярі Лопатинської школи. Місцевому музею Данило Штуль, який приїхав з Франції, вручив портрет Олега Штуля відомої київської художниці Марини Соченко. Після відкриття пам'ятної дошки та мітингу з цієї нагоди, делегації відвідали могилу й віддали почесті герою новітньої українсько-російської війни, який першим загинув, захищаючи Батьківщину від підступного ворога, – Олександрові Ковальчуку, якому виповнилось лише 20 літ…

Затим заходи перемістились власне в сам Олевськ. У програмі Фестивалю на майдані Соборному проходила виставка традиційних ремесел, а також концертна програма, в якій взяли участь такі відомі в Україні виконавці, як Андрій Ляшук, Михайло Хай, Тарас Силенко, Олександр Тріус, Юрій Ягусевич, Василь Лютий, Валерій Гладунець, Сергій Василюк, відома волонтерка Христина Панасюк та відомі гурти «ТаРута», «Телері», «POLIКАРП», «Кораллі» і «Тінь сонця».

Портрет Олега Штуль-Ждановича дарує музею син Данило та художниця Марина СОЧЕНКО

Відбувся урочистий мітинг біля пам'ятного знаку «Олевській республіці», на якому історики й посадовці відзначили роль Олевської республіки в українському визвольному русі та творенні української державності. В рамках Всеукраїнського патріотичного фестивалю «Олевська республіка» під головуванням Богдана Галайка відбувся науковий історичний диспут, присвячений боротьбі українців за незалежність у ХХ столітті, «Поліській Січі», Олегу Штулю-Ждановичу. Серед присутніх дослідників виступили д.і.н., професор Сергій Стельникович, д.і.н., проф. Галина Стародубець. Як було слушно зауважено, і проголошення Карпатської України у 1939-му, і проголошення Акту відновлення незалежності 30 червня 1941-го у Львові, і створення Олевської республіки «Поліська січ» у 1941-му – все це етапи національно-визвольного руху від іноземних загарбників, що стали предтечею відновлення Незалежності 24 серпня 1991 року.

Всеукраїнський фестиваль «Олевська республіка» стає одним із центрів справді патріотичного виховання сучасної української молоді на бойових традиціях героїчних предків.

Сторінку підготував Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

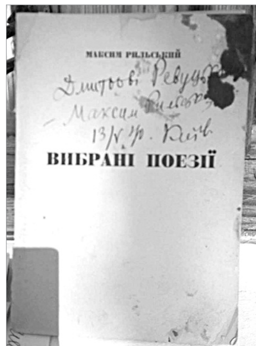
ХАЙ ЖИВЕ «ОСІНЬ ГОЛОСІЇВСЬКА» – НАША РІДНА, НАША КИЇВСЬКА!

Нещодавно в Музеї Максима Рильського відбувся черговий (вже 49-й за ліком) фестиваль української поезії «Голосіївська осінь».

Всупереч прогнозам синоптиків, які вперто лякали потенційних гостей дощем і похолоданням, день видався по-літньому теплим і сонячним. І на цьому приємні несподіванки не скінчилися. За кількістю подарунків цьогорічний фестиваль став справжнісіньким рекордсменом.

Так, Андрій Мельничук, заслужений журналіст України, подарував Музею «Вибрані поезії» М.Рильського, видані у Львові ще 1940-го року, з дарчим підписом самого автора: «Дмитрові Ревуцькому – Максим Рильський. Київ. 13/V/40». На правій частині напису темні, схожі на висохлу кров, плями. Чия це кров і за яких обставин вона пролилася на книжку – тема окремого розслідування. А от самого Дмитра Ревуцького разом з його дружиною було підступно вбито у власній квартирі в грудні 1941-го, в окупованому Києві – руками агента НКВС…

– Цю книжку, – розповідає Андрій Мельничук, – купив у 1945-му році на базарі Василь Павленко, а пізніше передав її в редакцію газети «Демократична Україна», де я тоді працював. До речі, мені пощастило не лише бачити живого Максима Тадейовича, але й коротко поспілкуватися з ним. На початку 60-х мене, разом з іншими студентами факультету журналістики КДУ, залучив до зйомок документального фільму наш викладач Матвій Шестопал. Стрічку знімали до 130-річчя нашого університету і 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка. Я не лише брав участь у епізоді зустрічі Максима Рильського зі студентами, а й на прохання Матвія Шестопала тримав під руку уславленого поета-академіка, коли той піднімався східцями жовтого корпусу КДУ. Саму зустріч знімали в кабінеті шевченкознавства. Від великого скупчення людей і світла софітів в приміщенні було дуже жарко. Час від часу Максим Тадейович витирав спітніле чоло хустинкою. Коли в кінці зустрічі стомленого поета запитали, про що він зараз думає, той відповів: «Я, дітки, думаю про те, як би пошвидше звідси чкурнути». Воістину, що величне – те завше просте! Цікаво, чи збереглася десь ця документальна кіностріччка?..

А потім Максим Рильський-онук подарував Музею сигнальний примірник укладеної ним книги «Мудрості від Максима Рильського». В свою чергу самому Максиму Георгійовичу, який нещодавно відсвяткував своє 70-річчя, подарували авторську сорочку-вишиванку – точну копію дідової, тієї, що зберігається нині в музейних фондах.

– Цією роботою, – зауважила одна з її авторів Тетяна Серебреннікова, завідувачка бібліотеки ім.В.Симоненка, – ми починаємо новий проект «Вишитий одяг видатних людей».

І попросила Максима Георгійовича, голову родинного фонду Рильських «Троянди й виноград», стати його (проекту) обличчям. А глава Голосіївської райдержадміністрації Наталія Бондар вручила ювіляру почесну грамоту.

А от Юрій Баланчук, п'ятикурсник КНУ ім.Т.Шевченка, подарував усім присутнім власний переклад на білоруську відомого вірша Рильського «Яблука доспіли»:

Яблыкі дасьпелі і гараць чырвона!
Мы з табою ходзім сьцежкаю ў саду.
Ты мяне, каханьне, правядзеш да поля,
Пойду я і можа болей не прыйду. ...

Максим Георгійович РИЛЬСЬКИЙ в авторській сорочці-вишиванці – точній копії дідової

Вже після закінчення офіційної програми Юрій Баланчук разом зі своїми товаришами Валерієм Бардуном та Василем Руденком натхненно співали знамениту «Купалинку» та інших білоруських пісень. Їм підспівував своїм неповторним голосом Ігор Бородавка, гість з Романівки – нещодавно він обійняв посаду директора тамтешнього музею-садиби родини Рильських. У складі романівського «десанту» був і підприємець Василь Геращенко. Нині він відновлює знаменитий млин на Унаві, про який згадував у своїх поезіях Рильський…

Доктор філології Михайло Наєнко подарував авторам-початківцям новину про відкриття в Києві Центру літературної творчості – свого роду українського літінституту. Самого ж Михайла Кузьмовича призначено його директором. Було зворушливо спостерігати, як по-батьківськи опікується він зі своїми вихованцями з літстудії ім.М.Рильського, що діє при Шевченковому університеті: коли ті декламували власні поезії – сивочолий професор фотографував їх білим гаджетом. До речі, свого часу Михайло Наєнко був одним з упорядників академічного двадцятитомника Максима Рильського.

А Юрій Попсуєнко, лауреат премії ім.М.Рильського, подарував Музею перекладений ним роман Януша-Леона Вишневського «Бікіні». Всього ж Юрій Георгійович переклав більше сорока книг!

– Саме за українську версію роману Вишневського, – сказав пан Юрій, – мене в 2011-му році відзначили премією М.Рильського. І життя, і творчість Максима Тадейовича – магічні, як магічна і ця місцина обабіч Голосієва, де ми зараз перебуваємо. Безмежно вдячний музейним працівникам, завдяки яким збережена неповторна атмосфера Поетової оселі. Низько вклоняюсь Вікторії Колесник, директорці цього закладу, – вона справжній подвижник своєї справи, на таких людях стоїть наша культура.

Завершив свій виступ Юрій Попсуєнко вже традиційним експромтом: «Хай живе «Осінь Голосіївська» – наша рідна, наша київська!».

Стародавню купальську пісню подарувала гостям фестивалю поетеса і мама трьох діток Юлія Хливнюк. Вона очолює співочий клуб, що діє при редакції журналу «Слово жінки». Народилася пані Юлія в Норильську, там навчалася в університеті, по закінченні якого новинарила. Українську мову вивчила по Інтернету – та ще й як!

Підхопила співочу естафету Атаная – до речі,також новинарка і багатодітна мама. Вона виконала пісні «Арлекін з трояндою в руках» (покладена нею на музику поезія М.Рильського «З Гейне») і «Прочитавши Містралеві спогади…».

Письменник і журналіст Григорій Кримчук подарував присутнім власні спогади про зустріч з Рильським:

– На початку 60-х я працював у газеті «Радянська Житомирщина», до редакції якої завітав Максим Тадейович. В ході зустрічі я процитував дещо з його перекладів польських поетів, чим і привернув до себе увагу. А вже за кавою він підійшов до мене і промовив: «Юначе, а ну давайте підійдемо до тієї лавиці, присядемо на ній і погомонимо». Так до мене вперше зверталися. Я й досі себе юнаком вважаю – з благословіння самого Рильського! Так от на тій лавиці Максим Тадейович і розповів мені, як взимку 1947-го року, коли він грипував, посеред ночі за ним приїхали непрохані гості з МГБ. Хворому поету не дозволили навіть одягнутися! «Пусть первый секретарь видит, как ты гостей встречаешь», – сказав йому один з емгебістів. Привезли його в одній лише спідній білизні до будівлі ЦК КП(б)У і провели в кабінет першого секретаря. Більше години Лазар Каганович розпікав Максима Рильського, який через високу температуру ледь на ногах тримався, за "український буржуазний націоналізм". Лише під ранок його відвезли… ні, не додому: висадили босого за 200 метрів від письменницького будинку, де мешкав тоді поет. Після цього Максим Тадейович ще довго хворів…

Що цікаво, ніхто з родичів поета про цю історію нічого не чув. Хоча Анатолій Петрович Рильський, внучатий племінник Максима Тадейовича, розповідав, як в ті часи його, разом з іншими школярами, вчителька української літератури примушувала виривати з підручника сторінку з портретом Рильського. Дехто виривав, а дехто лише закреслював…

Та годі про сумне. Тим більше, що як сказав у своєму виступі Назар Рильський, поетів правнук, «в Голосіївській садибі більше тиші, ніж суму». Саме тиша меморіального саду найбільше спонукала до читання поезії, яка того дня була найінтимнішим з усіх подарунків.

Початківці і маститі, загальновизнані й маловідомі, члени Спілки й літстудійці – всі тут були рівними і рідними: Галина Ромащенко і Вікторія Осташ, Костянтин Грицак і Вано Крюгер, Серго Сокольник і Станіслав Шевченко, Ілона Павленко і Ольга Смольницька, Світлана Вертола і Оксана Гандурська, Ольга Крамар і Елеонора Зима…

«Тут всі свої – одна родина» – це рядок з вірша «Сорок сьома Голосіївська осінь», прочитаного на фестивалі Олександром Гордоном, відповідальним секретарем НСПУ. Подаємо його повністю:

Співає сонце в мануарі,
І туляться до серця груші,
А яблуні із ними в парі
Забуті спогади ворушать.
Манірний вітерець сумує…
Ми ж тут на мить усі присіли.
Садок плодами нас частує,
Повітрям літнім переспілим.
Тут всі свої – одна родина
Вечеряє побіля хати.
То наче давня Україна
Прийшла усіх нас привітати.

Віктор ЦІОН

* * *

Поетеса Оксана Гандурська (вона ж – кандидат медичних наук, музикант і художниця), за визначенням незалежного глядацького журі Фестивалю у складі Алли Ковтун, Віри Мельник, Марії Базелюк, Лідії Рижкової, Тетяни Герасимчук, своїми ліричними одкровеннями, світлим і щемним осіянням душі, без перебільшення «Засвітила зорю Голосіївської осені»: Зачарована струною, що бринить у такт цих слів, невідступно самотою переповнений мій спів, я без тебе і з тобою, у розлуки – безліч днів! Небесами і святою в серце ти мене привів».

Поетична творчість Оксани Гандурської, як і її дивовижні у прозорій, майже дитячій наївності картини, безперечно, потребують окремої розповіді. Сподіваюся, життя продовжить знайомство шанувальників красного слова й самобутнього малярства з Оксаною Гандурською – авторкою ніжної поетичної збірки «Зоря у гості запросила» та її другою, неподільною, люблячою половиною. Це її чоловік, наш колега Микола Павленко, журналіст і літератор, про якого голова Комісії НСПУ з пригодницької, фантастичної та науково-художньої літератури Микола Славінський написав: «Павленко – один з відомих нинішніх майстрів, науково-художніх та науково-фантастичних оповідей для юнацтва своєрідний поет у прозі».

Лідія РИЖКОВА

Назар РИЛЬСЬКИЙ, поетів правнук

Оксана ГАНДУРСЬКА

Оксана ГАНДУРСЬКА

ЗОРЯ У ГОСТІ ЗАПРОСИЛА

Боялась чарівність забути,
Тремтіла від дотику слова,
Вмирала від болю розлуки….

* * *

Чекаю на тишу, торкаюся смутку –
Так довго дорога до тебе не йде.
Вуаль тихо пише в росі незабудку –
Сьогодні до неба мій меседж спливе..

Для мене надія – це вище здобутку
Злетіть якомога стрімкіше, а де
Залишити лист у туманнім рятунку:
До сонця чи в небо у гості зайде?

Торкаюся тиші – немов поцілунку,
В ній – вічна дорога до райських небес,
Де хочеш молитись, шукати дарунку,
Заплющити очі…. Де щастя – знайдеш!

* * *

Бринить материнська сльоза,
Ридає, страждає душа,
В молитві німіють вуста,
Молитва до Бога проста:

Святу нашу землю спаси!
Любити життя всіх навчи!
Живими з війни поверни!
І грішних нас, Боже, прости!

Синів до життя сподоби,
Від вбивства душі стережи,
В терпінні й добрі нас зрости,
Прости всіх нас, Боже, прости!

Бринить материнська сльоза,
Земля свята наша – жива,
Ми зло переможемо всі –
І Правдою підемо в світ!
2014

ДОЧКА ТВОЯ, УКРАЇНО

ВЧИТЕЛЬКО МОЯ, ЗОРЕ СВІТОВА...

Сонечко встає і шумить трава,
Бачу стежку, де проходиш ти,
Вчителько моя, зоре світова,
Звідки виглядати, де тебе знайти?

Скільки ж промайнуло літ, ні – десятиліть, коли вперше почула цю пісню? З часом було багато інших, також «шкільних» і зворушливих, та лише та Пісня про вчительку назавжди зосталася у серці. Вона досі тужливо бринить світлими спогадами про найкращих у світі людей, яким можна було сповна довіряти,– про моїх вчителів, на яких мені справді щастило і в П'яннівській восьмирічній школі, і в Острожецькій середній – від першого й до десятого класу. Бринить спогадами про моїх однокласників – дивовижних і шляхетних, з яких ніхто не продався, не спадлючився…

Вчителі плекали з нас гідних людей. Ми намагалися їх не розчарувати. Одна з тих, хто засівав наші душі любов'ю до рідного слова, до Батьківщини, – Ніна Федорівна Миколайчук, вчителька української мови та літератури, класний керівник нашого 10-А. Її присутність у нашому житті не закінчилася після випускного вечора, а тривала впродовж всього нашого життя і нині триває. А минули десятиліття, ба, вже й «золотий» ювілей відгомонів. Далеко не щороку нам випадає нагода відвідати рідну школу, але кожного разу на традиційних, лютневих вечорах зустрічі наш клас репрезентує найдостойніший серед нас – Василь Баранович. Романтик, ідеаліст, людина високих духовних і моральних цінностей, наш Василь складає від нашого імені подяку школі й особисто Ніні Федорівні. У неї ми вчимося і понині – як жити, коли життя здається нестерпним, як, навіть у дуже зрілому віці, наповнити його змістом доцільності, як втілити найзаповітніше, на яке тебе благословив Всевишній, обдарувавши талантом. І не важливо, до чого в тебе хист – вирощувати цілющі трави чи піднімати в піднебесся літаки. Куди важливіше – збагнути своє покликання і присвятити йому життя. Тоді ти – щаслива людина. Саме такою є Ніна Федорівна. Вчителька від Бога, володар слова, невтомна трудівниця на ниві подвижницького служіння українській справі. Ще в 60-ті роки вона разом із чоловіком Володимиром Лук'яновичем, шляхетною людиною, інтелектуалом і теж – учителем, вирішили поглибити вивчення української літератури, залучивши у «процес» живих класиків – голосом, листом, зустріччю. Вони спілкувалися з незабутнім Олесем Гончарем, який, на їхнє прохання, записав фрагмент свого роману на плівку та переслав до Острожця, обмінювалися листами аж до його відходу в засвіти. Михайло Стельмах, зустрівшись із подружжям Миколайчуків у Вінниці на урочистостях з нагоди свого 60-ліття, залишив слід у їхньому житті. А видатний педагог Василь Сухомлинський називав Ніну Федорівну «неповторним, палким самоцвітом» Люди щирі, доброї волі линули до них… Та грянула біда. Не стало Володимира Лук'яновича…

Що допомогло їй перенести горе, жити, коли здається, що життя втрачає зміст? Друзі, діти… Звісно. І поетичний дар, перо письменника. Те, що від Бога. Одержима праця над словом і образом чи – зі словом і образом? З-під пера Ніни Федорівни вийшло понад десяток книг. Поезія, есеї, нариси з історії селища Острожець (Рівненщина), статті в пресі, виступи по радіо, а ще величезний шмат просвітницької, духовної діяльності, та ж Острожецька Шевченкіана, літературно-мистецькі вечори, зустрічі. Це те, що робить життя повноцінним. Щоб відчути духовні кларнети Ніни Федорівни, доторкнутися до них серцем, треба читати її поезії та прозу. Що ми й пропонуємо читачам А Ніну Федорівну сердечно вітаємо з Днем учителя і зичимо міцного здоров'я та творчого натхнення на многії і благії літа. З роси Вам і з води, вчителько моя, зоре світова…

Марія БАЗЕЛЮК

Ніна МИКОЛАЙЧУК і Василь БАРАНОВИЧ

Ніна МИКОЛАЙЧУК

ВЕЛИЧАЛЬНА РІДНІЙ МОВІ

Дозволь тобі освідчитись в коханні,
Співуча доле тонкої верби!
В селянській свиті ти, чи у жупані, –
Чарівна вродо радості й журби!

Моя красуне, українська мово,
Твердине духу. Вольнице степів!
Я одягаюсь у твою обнову
Й дарую людям цей сердечний спів.

За тебе вкотре помолюся Богу –
І стихнуть дикі верески заброд.
Терпінням простеляється дорога:
Ми – не юрба. З тобою ми – народ.

Пройшла давно доба малоросійська,
Веде нова – на сайтів мережу...
Я вивчу польську, чеську, італійську,
А материнську в серці збережу.

Я – українка. Найрідніше слово
Моя стежина повела в світи...
Світи нам, сонцелика наша мово.
Онукам ще і правнукам світи!
Осінь, 2012

НАОДИНЦІ З УКРАЇНОЮ

Яка ж бо ти красива, Україно,
У всяку пору: взимку й навесні,
А влітку простеляєшся уклінно
В поля й сади, поля й сади рясні.

Затиснута у надприбутків жорна,
Держава дбає зовсім не про нас.
І зрада, зрада топче тебе чорна!
А ти жива – і нині, й повсякчас!

Простолюд, невдолено приспаний,
Зомбований до самозабуття,
Чужого знов собі чекає пана,
Аби підкинув щось «на прожиття».

О, де той Гонта, чом він не сторукий?!
Де Залізняк, завзята голова?!
Гвалтовані твої здолати муки, –
На ділі вже, не тільки на словах.

Ну що ж, кохана, вибачай за прикрість,
З води тобі, як кажуть, і з роси!
Сини піднімуть голови поникли,
У єдності примножать голоси.

Вставай до праці, виживай у пісні, –
Тобі не вперше вистояти в ній.
Ще загудуть у дзвонах благовісних
Тарасового серця позивні.
Літо, 2013

ГЕРОЇЧНЕ СЕЛО
(або П'яннівська Республіка УПА)

Де хрест у полі височіє,
Хтось квіти пам'яті приніс.
Пшениця й жито половіють,
Шумить сосновий П'янський ліс.

«Стрибки» боївку оточили:
– Здавайтесь! – голос прохрипів.
І куля в серці зупинилась –
Набій останній не підвів.

«Здобуду волю чи загину», –
За чисті ріки синіх вод,
За незалежну Україну,
Державу, право і народ.

Свої рясніли тут жупани –
Вояк не здався, хоч упав.
Провідники і отамани –
Своя Республіка УПА.

Мене село до себе просить,
Народ підводиться з колін!
У храмі – хор дзвінкоголосий,
І пам'ятає батька син.

Ми – свого щастя будівничі,
В селянській хаті – хліб і сіль.
Нас кожен день до праці кличе,
І в кожнім серці – спогад свій.

Нехай лютує хуртовина –
Свободи в нас не відбереш,
Бо ще не вмерла Україна,
Героїв слава не помре!
Січень, 2013

МАЙДАН ОДВАГИ

Нарешті – ні! – сказали українці
І стали, наче вкопані в землі.
– Не «бидло» ми! І не «козли»,
й не вівці! Народом бути Бог нам повелів.

Бо кров у нас від Богуна й Нечая,
І Довбуша, і від Кармелюка.
Бо ми свою історію вивчаєм
По їхніх, ще гарячих, сторінках.

Не вичерпались пам'яті глибини,
Ще б'є одваги й сили джерело.
З козацької могутньої родини
Вже юне покоління підросло.

Стоїть Майдан в столиці України,
І в кожного у серці Він. стоїть!
Конає страх, а з ним насильство гине,
Підводиться історія століть.

«Здобудем волю!» – не переболіло,
Земля повстанський прапор підняла.
«Героям слава!» – застогнало тіло,
І розвалились пам'ятники зла.

Від батька праця перейде до сина,
Достатком поле плуг переоре.
Над нами – Бог, а в серці – Україна,
Та, що не вмерла. І уже не вмре!

* * *

То хто – кого? Чи Авель, а чи Каїн —
Вгорі сонати місячної код.
Стоїть Майдан, Майдан іще чекає:
А може, й справді: лідер – то народ?!
Лютий, 2014

ВДЯЧНІСТЬ

Спасибі, Господи, за те,
Що не даєш мені забути –
Де є минуще, де – святе;
Коли і ким був розіпнутий.

Ти посилаєш навзаєм
Усе, що можу перенести,
І кожен день мені стає
Земного існування тестом.

Я Божий дар в собі ловлю
На велелюдній вічній сцені.
Подай, мій Боженьку, молю,
До праці творчої натхнення.
Грудень, 2016

НАБОЛІЛЕ

Морили голодом, гноїли в тюрмах,
Сибірами гули стрілецькі сурми.

Палили храми і хрести скидали
Перевертні в погонах і вандали.

Плодили стукачі «врагів народу»,
Аж поки виродки ударили зі Сходу.

Уже стріляють в серце України,
Що кровоточить по слідах руїн.

А де ж Душа, вродливиця козача?
Вона жива, ще дихає і плаче,

Надіється і вірить, і співає,
Себе у пісні давній зберігає.

І доки вже, і скільки вже, і нащо
За рідний край життя кладуть найкращі:

Там роду переводу хай не буде:
Де є земля, яку боронять Люди.
Передноворіччя, 2016

ПРАВО НА ВОЛЮ

Стрілянина почалася ще вдосвіта. Того дня, 8 серпня, я з'ясувалося, відкрито мисливський сезон. І в Острожці також Полювали за дикими качками на місцевому ставку.

А десь опівдні біля нашого подвір'я почулися дивні звуки – щось благало про допомогу. Цей пташиний писк розбуди Петруся. І він остаточно прокинувся, хоч любив добряче поспати в пору літніх канікул. Підійшов до воріт. Це було дике Каченя, яке, очевидно, знялося на крила, сполохане подихом смерті, та летіти далеко не змогло. Його ще й привабили голоси домашніх качок у загорожі.

– Прийміть незнайомця в своє товариство, – попросив пташину зграю хлопчик, впускаючи непроханого гостя в простору клітку. – Його мама загинула, він – сирота.

– Ми не знаємо такого. Він чужий.

– Зате крилатий знає, що таке воля. Розкаже вам, де він народився і зростав. – А нам добре так, як є: їжа, вода, дах над головою на випадок негоди, – заворушились шипуни, відсторонюючись від пришельця. – Навіщо нам його дикі розповіді?

– А я знаю, що таке смерть, – промовив незнайомець. – Бачив, як помирають на волі. А вас порубають на юшку для хазяйського столу. Ви – невільники, раби достатку та спокою.

– Шо він вигадує? – з'юрмилися птахи. – Нехай іде від нас на свою волю. Він – провокатор.

– Ні! – розпорядився Петрик. – Він залишиться тут. У нього є право вибору. Знаєте, що це таке?

– Догадуємось, – притихли бунтівники.

– Отож-то. Йому вирішувати, чи залишатись у табуні приречених і ситих, чи знову відчути волю в небі й на плесі, ризикуючи натрапити на зловісну кулю.

Домашні птахи зупинились і вже з повагою почали оглядати прибулого, на вигляд такого ж, як і вони. Справді, він такий же, тільки в очах було більше неба і ще чогось, незрозумілого домочадцям.

Літо проходило мирно й спокійно. Він не нав'язував нікому з оточуючих свого товариства, спілкувався лише з тими, хто до нього підходив сам і тихенько про щось розпитував. Крилатий розповідав тихо, ненадокучливо. Усі прислухались, зрідка ворушачи своїми крильцями, ніби передчуваючи й своє право на волю. Їжі й води йому вистачало – дозволяв собі таку розкіш в останню чергу, після того, як вдовольняться так звані господарі.

Але з відходом літа він усе частіше поглядав у небо і пробував дзьобом свої зміцнілі крила. А з настанням передосінньої прохолоди почав збиратися в дорогу. Збиратися духом, силою волі, своєї мрії.

І одного погожого дня, коли над головою у птахів та людей заячала знайома пісня, наш гість розправив свої дужі крила, Злетів у повітря, піднімаючись усе вище та вище.

Роблячи почесне коло над пташиною оселею, звитяжець помахом крила прощався з товариством і починав наздоганяти своє, омріяне.

Там, у традиційному клинку чекало місце, збережене для нього небом. Заячав разом з усіма, і вже з піснею на устах зробив ще одне невеличке коло прощання. Для Петруся. Тут, на рідній йому землі, залишався Той, хто зберіг йому право на волю і життя.

Серпень, 2015

 ПОГЛЯД

ШЛЯХ ДО РОСІЙСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Агресивна концепція «Руського міра» стала апофеозом четвертьвікової оргії «приниження»

Андрій ПІОНТКОВСЬКИЙ,
російський політолог та публіцист

Ось уже понад двадцять років я безуспішно намагаюся роз'яснити російському політичному класу деякі, здавалося б, абсолютно очевидні істини. Я продовжую наполягати на цій майже безнадійній місії, тому що тяжке повальне захворювання «мозку нації» веде мою країну до неминучої катастрофи, пише Андрій Піонтковський для «Радіо Свобода».

Найважливішою ідеологемою російського зовнішньополітичного дискурсу, власне, його структуроутворюючим ядром є хтиве смакування якогось «приниження», яке відчуває в останні чверть століття Росія в результаті поразки СРСР в холодній війні. Це демонстративне рвання лахміття і демонстрація геополітичних виразок з обіцянкою прийдешніх перемог – улюблене заняття політичної «еліти» від азіопів Олександра Проханова і Олександра Дугіна до «яблучників» Олексія Арбатова та Володимира Лукіна. Ось цитата з твору відомого євразійського мислителя Сергія Караганова: «В Україні, нехай і з запізненням і великою ціною, була зупинена смертельно небезпечна експансія західних союзів. З напіввеймарської країни, яка відбивається, Росія повернулася до своєї звичної ролі держави-переможниці, до нової впевненості в собі».

Непотоплювана «еліта» вийшла з найбільшої геополітичної катастрофи XX століття упакованою як ніколи раніше. Але, забезпечивши себе севрюжиною з хроном на кілька поколінь вперед, вона знову захотіла не Конституції, а азіопської величі, нової Золотої Орди, яка об'єднує мрійливих пригорнутися до її долонь народів і держав.

Злодійкувата і бездарна, чванлива і боягузлива, метаючись між Куршевелем і Лефортово, російська політична «еліта» ніяк не може зрозуміти, що вона нікому не потрібна в пострадянському просторі в якості вчителя життя і центру тяжіння. І не тому, що «американка паскудить», а тому, що путінська Росія ні для кого не може бути привабливою – ні для мільйонів українців, спраглих позбавитися власних бандитів у владі, ні для середньоазіатських диктаторів, яким не потрібен кремлівський господар. Українське «Так!» Європі на 90 відсотків означало «Ні!» пострадянській моделі бандитського капіталізму, «Ні!» – «Тайговому союзу» чотирьох паханів.

Ну, можливо, і знайшлися б серед сусідів Росії якісь соціально близькі брати по розуму, якби хрипляча від ненависті до Заходу російська «еліта» запропонувала послідовний Великий Антизахідний Ідеологічний Проект. Але всьому світу відомо, де ця «еліта» зберігає свої скарби, яку медицину вона вважає за кращу для себе, яку освіту вибирає для своїх дітей. Кожного нового керівника в сусідніх країнах Москва рано чи пізно оголошувала «прозахідним» або «ще більш прозахідним», не помічаючи, що тим самим виносить вирок своїй власній політиці. Де ж ті «проросійські», в очікуванні яких будували в Кремлі пісочні замки своєї нової імперії? А можливо, все-таки що-небудь не так з нами самими і з нашою політикою, а президенти сусідніх країн – просто проукраїнські, прогрузинські, пробілоруські?

Нездатність «еліти» не формально на папері, а внутрішньо психологічно сприймати всерйоз незалежність «братніх» країн, вражаюча глухота до можливої реакції сусідів, духовна лінь і імперська пиха, що не дозволяють спробувати поглянути на себе чужими очима, – всі ці чудові якості російської клептократії закономірно породжували цикл відчуження і ворожнечі на пострадянському просторі.

Агресивна концепція «руського міра», по-шкільному запозичена вождем у гітлерівської зовнішньої політики 1930-х років, ганебна спроба її практичної реалізації в Україні стали апофеозом чвертьвікової оргії «приниженості». Пацієнт дав, нарешті, відповідь на питання давно вже стурбованим його неадекватною поведінкою оточуючим про природу його приниженості. Російська людина на рандеву історії, виявляється, принижена, коли вона не може безкарно топтати своїх колишніх побратимів по будівництву платонівського Котловану. З чарівною простодушністю свідчать про це двоє чільних прокремлівських політологів у своєму філософському тексті «Віддаленість замість конфронтації: постєвропейська Росія в пошуках самодостатності»: «Приєднавши Крим і надавши підтримку Антикиївським силам в Донбасі, Москва не просто провела червону лінію, яку готова захищати будь-якими засобами, включаючи військові. Росія не визнавала непорушними реалії, що виникли після розпаду СРСР, і не вважала свої дії щодо сусідніх країн (вони були створені вже після узгоджених рішень 1970–1980-х рр.) порушенням договорів, досягнутих раніше.

Іншими словами, Росія так ніколи в повній мірі і не погодилася з існуванням «нового світового порядку», який Захід вважав само собою зрозумілим, хоча до середини 2000-х рр. мирилася з ним як з даністю».

Яке нагромадження сміховинної псевдоюридичної нісенітниці і відвертої історичної брехні в цьому професорському пасажі! Москва, з'ясовується, завжди вважала за можливе перекроювати кордони нових сусідніх держав і взагалі господарювати там як завгодно, тому що держави ці були створені «вже після» – в 1991 році. Російська Федерація, до речі, теж створена «вже після». Може, і щодо неї, в повній відповідності з цією логікою, треба скасувати всі норми міжнародного права, а заодно і всі її кордони (як у Пекіні). А як бути з десятком угод, укладених Росією з Україною та іншими державами не в 70-х і 80-х, а «вже після», включаючи зобов'язання Москви за Будапештським меморандумом?

І хто ж все-таки поглумився над слабкою приниженою веймарською Росією, нав'язавши їй непорушні реалії нового світового порядку? Проклятий Захід? Перестаньте в своїй наперстковій міфотворчості обманювати самі себе! Захід був у жаху від перспективи найбільшої геополітичної катастрофи XX століття – розпаду ядерної наддержави. Президента США Джорджа Буша-старшого не одобрили в українській ще комуністичній Верховній Раді, коли в своєму виступі, який увійшов в історію як промова «Котлета по-київськи», він марно намагався переконати депутатів у необхідності збереження Радянського Союзу. Я пам'ятаю, як радник Буша з національної безпеки Брент Скоукрофт в розпачі вигукував у Вашингтоні: «З ким я буду тепер домовлятися про ядерну зброю?» А державний секретар Джеймс Бейкер мотався потім по столицях нових держав, вмовляючи їхню владу передати всю ядерну зброю Росії.

Російська номенклатура рвалася до «незалежності» від союзного центру і хотіла «скинути баласт непотрібних республік», щоб не опинитися витісненою на другу роль при грядущому розпилюванні багатомільярдної власності. І тільки через кілька років, нажершись до відвалу, знову затягла про «геополітичну велич». А тоді, в 1991 році, Верховна Рада Української РСР ратифікувала Біловезькі угоди майже одноголосно і зовсім не під дулами автоматів західних інтервентів. Микола Травкін вивів на демонстрацію протесту на Манежну площу 150 осіб – 150 людей у всій «Великій Росії». Злиняла «велікая страна» знову за три дні.

Через чверть століття знайшлися реконструктори держави-переможниці: гіркини, мотороли, прілепіни, біси, путіни, караганові, лук'янови, міллери. Дійсно, а чому б Росію не реконструювати, пошматувавши проведеними червоними лініями тіла своїх сусідів? Адже 100 років тому, після розпаду імперії Романових, вдалося ж відновити її практично в колишніх кордонах. Так вдалося, тому що Ульянов-Ленін і його товариші нікому з народів колишньої Російської імперії не намагалися нав'язувати абсолютно чужу і порожню для них ідею Великої Росії. Червона армія несла їм на своїх багнетах (а її комісари – в своїй пропаганді) надихаючу ідею соціальної справедливості та звільнення пригноблених трудящих. Неважливо, що ідея виявилася помилковою, а її реалізація злочинною, це з'ясувалося пізніше. А тоді ідея захоплювала мільйони людей незалежно від їхньої національності і не просто була квазірелігійною, а грала роль справжнісінької нової релігії.

Був правий Андрій Амальрік, який ще в кінці 60-х років передбачив розпад Радянського Союзу, коли стверджував: «Як прийняття християнства продовжило на 300 років існування Римської імперії, так і прийняття комунізму продовжило на кілька десятиліть існування Російської імперії». СРСР міг розпастися трохи раніше, трохи пізніше, з того чи за іншим сценарієм (наприклад, за югославським), але коли комуністична релігія померла в душах спочатку її жерців, а потім і пастви, радянська теократична імперія була приречена.

А що сьогоднішня злодійська російська «еліта» може запропонувати своїм колишнім сусідам по комунальній квартирі? Нічого, крім помпезних розмов про велич історичної імперської місії, про сакральний Херсонес (нову Мецну?), про зійшовше з Карпатських гір арійське плем'я. Але ця маячня нікому не цікава. В Україні «державою-переможницею» програно все. «Русский мір» згадувати вже непристойно. Ця ідеологема зазнала дві болючі метафізичні поразки. По-перше, вона була відкинута переважною більшістю російського населення України, що зберіг вірність Українській державі і його європейському вибору. І по-друге, не отримала жодної серйозної підтримки в самій Росії. Соціальні покидьки з провінційних автомийок і столичні політруки-письменники не беруться до уваги. У фашистської «еліти» не виявилося під рукою фашистського народу. Проминиста Новоросія скисла до сепаратистського Огризка, який Кремль відчайдушно намагається впихнути назад в Україну. Кримнаш все більше стає валізою без ручки.

Україна пішла назавжди. І з нею весь пострадянський простір. Чвертьстолітні колективні крики про приниження стали самоздійснюваним прогнозом. Росія виступила проти України дійсно в найпринизливішій ролі насильника-імпотента.

Знову ображено надувши губки на вічно ненависний і вічно до біса привабливий Захід, кремлівські клептократи защебетали про азіатський вектор російської зовнішньої політики. Але навіть у стінах Кремля, краєчком згасаючої свідомості, відчувають фальш і вимучену новомодну орієнтацію. Тим більше що, за їх власним визнанням, про це прямо в обличчя кажуть східні колеги: «При цьому і в Китаї, і в Індії багато хто переконаний, що всі азіатські напрямки вторинні для Москви, а то і – гірше – не самоцінні, несерйозні, інструментальні і підпорядковані головній меті – боротьбі за прихильність Заходу. Так і зараз відкритість Росії на азіатському напрямку там сприймають як вимушене і тимчасове явище, яке закінчиться, як тільки на наступному витку зовнішньополітичної спіралі відносини з Заходом підуть на поправку».

Тільки зараз помітили? Я, наприклад, вибачте за нескромність, попереджав про це досить виразно і переконливо ще років п'ятнадцять тому: «Взагалі все російське євразійство історично вдруге, є функцією образи на Захід і виконує для російської еліти «роль не більш ніж психологічної прокладки в критичні дні її відносин із Заходом. Всі ці мотиви чудово артикульовані в знаменитій блоківській поемі. Палке освідчення в коханні до Європи при найменшому сумніві у взаємності змінюється загрозливим «а якщо немає, нам нема чого втрачати, і у нас віроломство... ми обернемося до вас своєю азіатською пикою». При чому тут Китай, Індія, сербські братки, іракський або північнокорейський диктатори? Все це не більше ніж одномоментні приводи, необхідні хворій на маніакально-депресивний синдром російській» еліті «для з'ясування відносин із вічно ненависним і вічно улюбленим Заходом. Чи не до випадкового товариша по чарці, а до небес Заходу звернене екзистенційне російське питання: «а ти мене поважаєш?» Немає відповіді...

Китайці, до речі, все це прекрасно розуміють і тому ставляться до російських нерегулярних загравань скептично і з неминучою дозою поблажливого і зарозумілого презирства.

Можна, звичайно, з тактичних міркувань деякий час позначати фальшиві прихильності, але заняття це досить обтяжливе. Китай – це кішка, яка гуляє сама по собі ось уже кілька тисячоліть, самодостатня держава, ніякими комплексами, на відміну від російської політичної «еліти», не страждає, і ні в якому стратегічному партнерстві з Росією, тим більше на антиамериканській основі, не потребує. Якщо ці блідолиці північні варвари, які свого часу нав'язали Серединній імперії несправедливі договори, чомусь надають таке значення папірцеві про стратегічне партнерство і багатополярності, то заради безперебійних поставок російських енергоносіїв і російської зброї можна ці папірці і підписати. Але відносини з США, основним економічним партнером і політичним суперником, для КНР набагато важливіші, ніж відносини з Росією, і, вибудовуючи їх, Пекін буде керуватися чим завгодно, але тільки не комплексами російських політиків».

Можливо, найбільш глибинна психологічна причина кремлівської істерії з приводу уявної загрози з Заходу і смакування образ на Захід за перенесені «приниження» – це страх. Влада хоче забутися в своєму потішному героїчному протистоянні Заходу і не думати про реальні загрози безпеці країни на півдні і на сході. Тому що ці загрози настільки серйозні, що влада просто поняття не має, як їм протистояти. Ставши з колін «переможці» спинним мозком чують, з якими «партнерами» нафтогазовими купляйками можна безкарно куражити по повній програмі з радіоактивним попелом і усміхненими «Тополями», а де треба піджати хвіст і не ставити запитань навіть про масштабні військові навчання уздовж російських кордонів.

Нове посткримське розуміння розмитості і умовності державних кордонів в повній мірі стосується також і рубежів самої Російської Федерації. А якщо згадати ще про витончену концепцію нашого національного лідера щодо захисту, в тому числі і військовими засобами, громадян з російськими паспортами або навіть ширше – людей, що відчувають себе культурно приналежними до великого «Руського міра», де б вони не знаходилися, – то в цілому закладена солідна правова база для майбутньої анексії російського Далекого Сходу і Сибіру. Ввічливим жовтим чоловічкам навіть паспортів нікому роздавати не доведеться.

Правителі Піднебесної вже більше не вважають за потрібне приховувати цю духопідйомну перспективу від своїх молодших стратегічних партнерів. Товариш Лі Юаньчан ще 24 травня 2014 року, виступаючи з трибуни Петербурзького форуму, звертаючись безпосередньо до російського національного лідера, заявив фактично наступне: «Вся земля ваша велика і багата, порядку тільки на ній немає. Прийдуть працьовиті китайці і встановлять свій Порядок Неба». Зухвала витівка другої особи КНР була не випадковою, а, навпаки, глибоко продуманою.

Люди, близькі до російсько-китайських офіційних переговорів, в один голос повторюють останнім часом, що китайці все менше обтяжують себе необхідністю прикидатися і що-небудь зображати. Вони ставляться до запобігливої перед ними російської клептократії з відвертим презирством і вже не соромляться висловлювати це почуття публічно. А як ще вони можуть до них ставитися, якщо в Китаї подібних ефективних менеджерів розвозять на вантажівках зі стадіонів та розстрілюють у перервах футбольних матчів за набагато менші гріхи? Звичайно, варварський спосіб за європейськими мірками і, будемо сподіватися, в Росії не приживеться, але в чомусь він дуже вірний.

ВІДЛУННЯ ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

ВОНИ ВИБОРЮВАЛИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

Відзначивши разом з усією країною чергову річницю відновлення Незалежності України – найсвітлішого свята Держави, Львівська Ліга Українських Жінок, при підтримці музею «Тюрма на Лонцького», провела урочистий вечір під гаслом «Вони виборювали Незалежність України».

Метою заходу було згадати українське жіноцтво та його участь у виборюванні державної незалежності й працю українок задля розквіту національної ідеї, зміцнення української державності.

Ініціатор зустрічі – Ліга Українських Жінок – має особливе відношення до відновлення української незалежності. Адже ця організація була створена жінками, які брали безпосередню участь у боротьбі за волю України, мужньо й жертовно боролися з окупантами України – польськими, німецькими й совєтськими, витерпіли багато переслідувань, катувань і страждань, та не втратили бажання служити рідному народові, Українській державі.

Біля колиски Ліги Українських Жінок стояли такі героїчні українки, як Дарія метеликами, мовби бажаючи, щоб пам'ять про них летіла поміж людей…

Тепер дуже відрадно, що Львівське телебачення (канал ТРК) звертає свою увагу на постаті видатних героїнь – членкинь Ліги Українських Жінок.

Журналістка Ауріка Стратан у своєму циклі «Народжені вільними» вже розповіла про достойних українок Дарію Гусяк, Надію Мудру, Володимиру Сеник, Богдану Пилипчук, Ірину Шуль.

Отож на урочистому вечорі, ведучою якого була заступник директора Музею «Тюрма на Лонцького» Вікторія Садова, було показано фрагменти з телефільмів про Дарію Гусяк та Надію Мудру.

Було згадано, як Дарія Гусяк, відбувши повних 25 літ у совєтських тюрмах і ГУЛАГу за участь у боротьбі за волю України, не лише не зламалася, не знеохотилася, а в майже сімдесятирічному віці, створювала патріотичну жіночу організацію для продовження праці для України у вже незалежній державі. Пані Дарія з подиву гідною енергією об'їздила більшість областей України і створила організації

Гусяк, Ольга Ільків, Ірина Сеник, Богдана Пилипчук, Віра Крокіс, Ярослава Заневчик, Надія Мудра та інші.

Цих героїнь голова Львівського міського осередку Всеукраїнської Ліги Українських Жінок Лідія Купчик називає Духовними Матерями українства, які

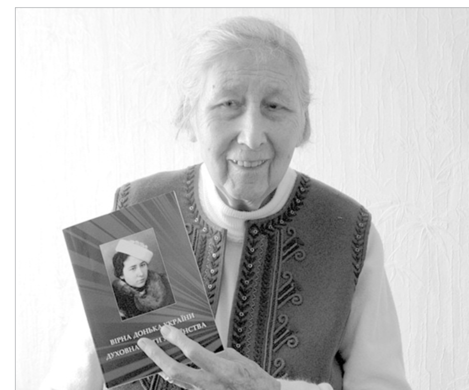
Благ для себе не шукали,
Про власне Бога не просили.
Красу, любов і молоді літа
Вкраїні рідній присвятили.
В борні, у тюрмах і на волі,
В щасливу та лиху годину
Святеє гасло «Бог і Україна»
Плекали, мов свою дитину.

Про декого з них Лідія Купчик написала невеличкі книжечки-біографії, які називає Всеукраїнської Ліги Українських Жінок (ВЛУЖ) у 22 областях. Спиралася при цьому на Конгрес Українських Націоналістів, членом Проводу якого була. Багато літ Дарія Гусяк очолювала ВЛУЖ. І зараз, у 93-річному віці, фізично не маючи змоги брати активну участь у діяльності організації, пані Дарка залишилася її почесною головою, завжди є в курсі справ Ліги, не раз дає мудрі поради та повсякчас нагадує про потребу трудитися задля блага України.

Такою ж самовідданою трудівницею на громадській ниві була колишній політв'язень св. п. Надія Мудра, котра багато літ була секретарем і ВЛУЖ, і її Львівської обласної організації. Скрупульозно ведучи протоколи і різну документацію організації,

Надія МУДРА

Дарія ГУСЯК

пані Надія ініціювала та здійснювала багато просвітницьких проектів. А найвагомішим досягненням Надії Мудрої було створення унікального тритомного енциклопедичного довідника «Українська жінка у визвольній боротьбі 1940–1950 рр.», в якому подано інформацію про дві тисячі героїчних українок, які боролися за волю України. Багато членкинь Ліги брали участь у збиранні відомостей про учасниць визвольної боротьби, а пані Надія, освоївши комп'ютер, сама набрала, систематизувала і зредагувала ці три томи, які вийшли друком у державному видавництві «Світ» у 2004–2009 роках.

Навколо Дарії Гусяк та її соратниць згуртувалися в Лізі багато патріотичних українок, які стараються доносити національну ідею до широких верств сучасників, а також увіковічнювати подвиги славних попередниць. Здійснюють це словами, ділами та поетичною творчістю.

Це засвідчили на проведеному вечорі, який став вечором пам'яті і спогадів.

Коротко, з допомогою слайдів, згадали свої численні просвітницько-культурні заходи, якими понад 20 років старалися доносити до найширших верств сучасників знання про славні сторінки боротьби за незалежність України, плекати дієвий патріотизм, національну свідомість і громадянську активність краян. Одне слово, заохочували перейняти естафету українського патріотизму від наших славних старших посестер.

Цьому завданню підпорядковувалися урочисті академії, присвячені видатним постатям та знаковим подіям української історії, тематичні конференції, презентації відповідних книг, зустрічі із героїчними особистостями, мистецькі виставки, радіопередачі тощо.

Особливо щемливими були спогади про славних посестер-лужанок, котрі відійшли до Царства Небесного.

Іванна Корнецька, Ярослава Гунько та Любов Шумська з великою любов'ю згадували Богдану Пилипчук та Ярославу Заневчик. З великим зворушенням згадували драматичну долю Ярослави Заневчик та її доні, тепер народної артистки України Галини Менкуш. До речі, журналістка Ауріка Стратан планує створити фільм про них, чекає приїзду пані Галини до Львова.

Членкині Ліги Любов Шумська, відома шанувальниця й популяризаторка поетичного слова, та Ярослава Гунько, солістка хору «Нескорені», свої спогади доповнили чудовими мистецькими творами, вливаючи оптимізм і наснагу в серця присутніх. Зокрема, вірш «Героїням України» членкині Ліги Українських Жінок, талановитої поетеси Розалії Тарнавської сприйнявся як узагальнення внеску українських жінок у виборювання Незалежності України.

Про працю членкинь Ліги Українських Жінок, як і про численних українських патріоток і героїнь, можна і треба широко розповідати, нагадувати та пропагувати серед сучасників такі ж самопосвяту, мужність і стійкість, які виявляли попередні покоління і які знову необхідні Україні в теперішній тривожний час, коли на нашу незалежність посягають зажерливі сусіди.

Віра ГАЛИЦЬКА
м. Львів

Розалія ТАРНАВСЬКА

ГЕРОЇНЯМ УКРАЇНИ

Ти стала у нерівний бій
З великим стоголовим звіром.
Замість меча, в твоїй руці
Гаряче серце пломеніло.

Ти вийняла його з грудей,
Аби дорогу освітити.
Така тендітна, а собою
Хотіла кривді шлях закрити.

О, скільки вас, таких, як ти,
В горнилі боротьби згоріло.
В своїй весні не одцвіли,
Недожили, недолюбили.

Таких, як ти, таких, як ти –
Безстрашних дочок України –
Топтали чобітьми кати,
Таїли від людей могили.

Але земля, свята земля,
Вона вас добре пам'ятає,
І там, де кров ваша лилась,
Червоним маком зацвітає.

МИСТЕЦТВО НЕЗАЛЕЖНОСТІ

МУЗИКА І ПОЕЗІЯ ЯК РЕЛАКСАЦІЯ ВІД ТРАГЕДІЇ ВІЙНИ...

Арт-проект «Мистецтво Незалежності» стартував на День Незалежності з виставок учасників АТО: фоторобіт «Життя на нулі» Юрія Величка (позивний «Фотограф»), поезій та фото авторства Максима Кривцова (позивний «Далі») та виставки живопису Павла Кулика (позивний «Барклай»).

У рамках проекту «Мистецтво Незалежності» в Національному Історичному музеї України у вересні розпочався новий цикл зустрічей з воїнами, які в зоні АТО втримували незалежність нашої держави, та презентацій фільмів і книг про Донбас і Крим. Вже відбулись презентації художньо-документальної стрічки «Крим. Спротив», книги «Іловайськ» Євгена Положія та перегляд документального фільму «Чорні тюльпани Донбасу».

Відбувся концерт фортепіанної музики унікального музиканта, який грає класичні твори без нот – Ігоря Михайлишина (позивний «Піаніст»). Хлопець під час Майдану на морозі грав Шопена, Баха та Бетховена. А після Майдану була війна та 120 днів полону в Іловайську. В полоні Ігорю вдалося знайти розгромлений інструмент, відремонтувати його і рятуватися музикою самому та друзям по нещастю ворожого полону. За його словами, музика – це мова, яку розуміють навіть вороги. Також у рамках проекту «Мистецтво Незалежності» 20 вересня відбулась зустріч та презентація книги філософських поезій «Ми нині сущі» Магди Дзвін. Авторка, філософ за освітою, торкається різноманітних сторін буття сучасного українства крізь призму Революції Гідності та триваючої війни з московським агресором. Її поезія творить тотальність – життя в миті набуває надзвичайної глибини та внутрішнього простору. Співпережити з людиною глибоке шукання, торкнутися та зануритись у внутрішнє духовне шукання Правди свого я…

Арт-проект «Мистецтво Незалежності» показує, що крізь біль, кров і страждання дуже чітко проступає головне – сила, міць, готовність захищати свою країну. Це та пам'ять, яку ми маємо зберегти для нащадків.

Проект «Мистецтво Незалежності» триватиме до 31 жовтня. Щотижня відбуватимуться різноманітні заходи упродовж всього жовтня, у НМІУ щосуботи проходитимуть фортепіанні концерти учасника АТО Ігоря Михайлишина та студентів НМАУ ім.П.І.Чайковського, що відгукнулися та стали партнерами заходу, а щочетверга – покази фільмів про події на Донбасі та їх обговорення.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

На світлині: Ігор МИХАЙЛИШИН та керівник проекту «Життя на нулі» Інна ЄРМАКОВА під час концерту фортепіанної музики.

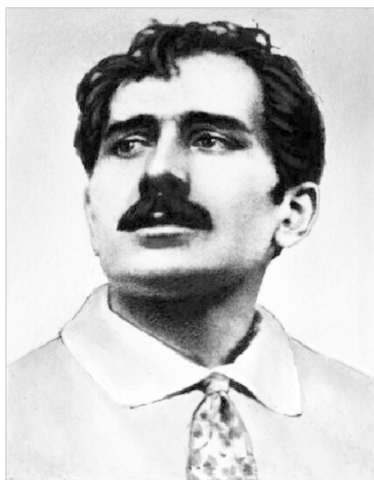
ДО 100-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ АКАДЕМІЇ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА 70-РІЧЧЯ СМЕРТІ ФЕДОРА КРИЧЕВСЬКОГО

РЕПРЕЗЕНТАНТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

На світі лише дві речі виправдовують людське існування – кохання і мистецтво.
Вільям Сомерсет Моем

Образотворче мистецтво – це духовні цінності, які відображаються у вигляді різних образів, зокрема таких, як художні образи на площині (графіки і малярство тощо). В широкому розумінні цього слова, це всі ці мистецькі цінності, що людина створила власним розумом, а не одержала їх від природи. У вузькому розумінні – це культурні надбання освічених верств народу, що передаються з покоління в покоління. Загально говориться, що культуру творить цілий народ. Одначе треба відрізняти, що її творить освічена верства народу, хоча й загальнонародні культурні надбання мають своє відзеркалення в різних ділянках і рівнях науки. Коли йдеться про образотворче мистецтво, воно відображає дійсність у наочних образах, відтворює об'єктивно наявні властивості реального світу: об'єм, колір, просторовість, матеріальну форму предметів тощо. Проте образотворче мистецтво зображує не тільки те, що доступне безпосередньому зоровому сприйняттю, але й передає розвиток подій у часі, повну фабулу, що розкриває духовний склад людини, її психологію, фантазію та рівень її загальної культури. В нашій статті ми не будемо історично розглядати мистецтва від найдавніших часів, а розглянемо його загально – від заснування Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, яку засновано 18 грудня 1917 року. Покликано її до життя за ініціативою видатних діячів культури, науки і мистецтва – академіка М.Грушевського, вчених Д.Антонича, і Г.Павлуцького та художників Федора і Василя Кричевських, Вадима Малера, М.Бойчука, О.Марушка, Г.Нарбута, М.Чека та інших. Статут Академії затвердила Українська Центральна Рада 5 (18) листопада 1917 року. Цього ж року у приміщенні Української Центральної Ради в Києві затверджено керівництво – Рада Академії у складі Д.Антоновича, П.Зайцева, Д.Чербаківського та інших.

Ректором Академії було затверджено Федора Кричевського. Найперші визначні українські імпресіоністи, які, між іншим, вийшли з краківської школи, а саме львівянин Іван Труш (1869-1940), киянин Микола Бурачек (1871-1942), оригінального постаттю був Олекса Новаківський (1872-1935) та інші, посприяли постанню цієї наукової установи, що мала велике значення для розвитку українського мнистецтва. Згодом, 1921 року, до професорського складу додатково увійшли Л.Крамаренко, (монументально-декоративне малярство), В. Меллер (театральне оформлення) та інші мистецтвознавці. 1922 року розпорядженням Губернського відділу професійної освіти при Наркоматі освіти Академію перетворено на Київський Інститут Пластичних Мистецтв, який 1924 року, після об'єднання з Київським архітектурним інститутом, дістав назву Українська академія мистецтв. Після захоплення влади в Україні большевиками до організації належало понад 1000 членів. На самому початку організовано різні виставки художніх творів, мистці розвивали свої таланти згідно зі своїм покликанням. Та дуже скоро більшовицька система накинула свої рамки праці. Мистецтво, за вказівкою більшовиків, мало служити партійно-політичним і комуністичним цілям. Малярам накинуто, що саме вони мають малювати і в якій формі це передавати в художніх творах. Від покликання цієї мистецької інституції – Української академії мистецтва було обрано ректором Федіра Кричевського, що народився 10 (22) травня 1879 р. в Лебедині, Харківської губернії (нині Сумська область) у сім'ї фельдшера Григорія Кричевського та його дружини Парасковії. Дитинство Федора проходило в селі Ворожба неподалік Лебедина, де його батько працював земським фельдшером. У родині було восьмеро дітей: найстарший – Василь, майбутній видатний український художник, графік і архітектор. Сім'я не була достатньо заможною, тому діти самі пробивалися у житті.

Федір КРИЧЕВСЬКИЙ

Федір відмінно закінчив чотирирічну школу у Ворожбі. Він хотів учитися малярства, у чому його підтримав граф В.Капніст, нащадок поета Василя Капніста. У маєтку графа Федір зміг побачити галерею козацьких портретів, колекцію живопису та графіки, користуватися багатою бібліотекою. Там Федір почав копіювати українські портрети. Допоміг також випадок. Федір показав свої малюнки Шапошникову, а той своєму приятелю художнику К.Савицькому (саме тому К.Савицькому, який намалював ведмедів на картині). К.Савицький оцінив талант юнака позитивно. Він допоміг Федору дістатися на малярський відділ Московського училища, де він поглибив свої знання з малярства, скульптури й архітектури. А 1896 року Федір Кричевський став студентом училища. Тут він подружився з малярем Іваном М'ясоєдовим (сином відомого художника Григорія М'ясоєдова). У домі батьків Івана М'ясоєдова познайомився Федір з Панасом Мирним і Володимиром Короленком, які також посприяли його дальшій малярській кар'єрі. Підчас вакацій Федір подорожував Україною: побував у Полтаві, Ворожбі й Лебедині, відвідав шевченківські місця, Сорочинці, Яготин, Михайлівку, Харків, Миргород, Переяслав, Київ, Чернігів. Ця туристична поїздка збагатила уяву майбутнього маляра.

Закінчивши Московське училище живопису, скульптури і архітектури 1901 р., йому вдається в складі делегації від російського царського дому побувати на коронації Едварда XVII у Лондоні, де він замалював церемонію коронації, а також відвідав тантейші музеї. 1903 року Федір Кричевський вступив до Петербурзької академії мистецтв і працював у майстерні славного Іллі Репіна. Однак через деякий час змушений був покинути навчання через хворобу печінки та матеріальні нестатки. Повернувся на батьківщину й опановував живопис самотужки, багато працював у натурі. 1907 року відновив навчання в Академії, яку закінчив 1910 року. Цього ж року створив конкурсну картину «Наречена», яка мала великий успіх, що дало художникові право на закордонне відрядження за рахунок Академії до Західної Європи.

Під час річного перебування в Європі (Франції, Італії, Австрії, Німеччині) навчався у Відні в Густова Климта, вплив якого помітний і у філософії, і в технічній манері Федора Кричевського (порівн. триптих Кричевського «Сім'я» з картинами Густава Климта «Життя та Смерть». «Три віки жінки», «Поцілунок» та інші). Творчим звітом про відрядження стала картина «Весільний обряд в Україні» («Молодиці»). Російська критика відзначила, що він «виявил слабость любить все родное». Через таку «предерзость» Федорові Кричевському було «відмовлено у пенсіонерському утриманні». З 1913 р. Кричевський працював у Києві: викладав у художньому училищі (1913–1017), а з 1914 р. – став його директором. В цьому періоді він написав відому картину «Три покоління». Дівоча стрічка, вишита золотом і сріблом, парчевий очіпок молодиці і темна хустка старої жінки створюють декоративне тло, яке підкреслює поетично-символічний зміст створених художником реальних образів, у яких є щось рідне. Федір Кричевський залишався вірним реалістичній манері, вбачаючи головну вартість митця не у частій зміні мистецьких орієнтацій і стилів, а в постійній вимогливості до удосконалення живописної майстерності, основу якої він вбачав у незмінних для художника вартостях.

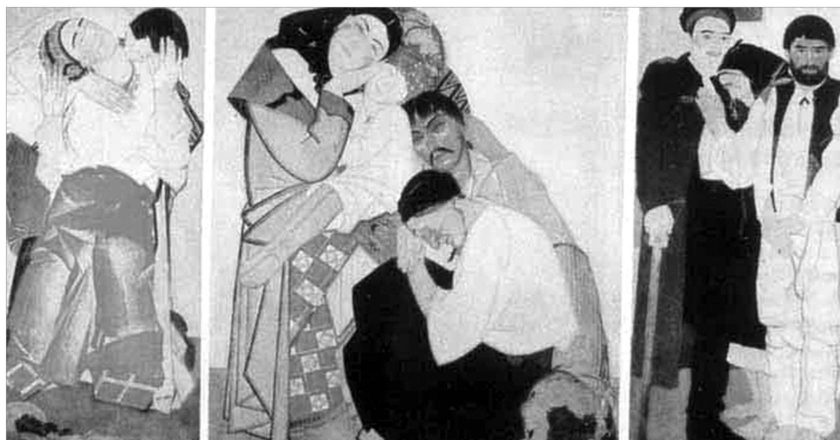
1917 року Федір Кричевський взяв участь у створенні Української академії мистецтва й був обраний її першим ректором. Всю енергію, весь організаційний хист він віддав справі налагодження праці Академії, яка спочатку містилася в приміщенні при Центральній Раді. Коли більшовики в січні 1918 р. захопили Київ, вони закрили Академію. Отож Федір Кричевський пробув ректором Академії лише один рік. Коли 1919 року більшовики організували штучний голод, то частина професорів Академії, в тім числі Федір Кричевський, поїхали на села, щоб якось вижити важкий період в житті України. Художник жив у с. Шашики, де колись придбав невелику хату і перебудував її за проектом брата. Ця хата згодом стала філіалом Академії на час літньої практики студентів. Кричевський зібрав у Шишаках велику колекцію народного мистецтва – килимів, вишивок, кераміки, іконопису, багато часу працював у пленері, малюючи навколишні краєвиди.

Згодом йому вдалося отримати викладацьку роботу у Київському художньому інституті (1924-1932. 1934-1941). На початку 1930-х років Кричевський жив у Харкові, де викладав у Харківському художньому інституті. 1927 року Федір Кричевський написав славетний триптих «Життя», в якому показав зовнішню красу людей з народу, їхнє душевне благородство, моральну силу та велич, стриманість і стійкість людських характерів. Цей триптих експонувався на багатьох виставках в Україні й за кордоном: 1928 року – на Міжнародному конкурсі у Венеції мав надзвичайно великий успіх; 1933 року частина триптиха «Повернення» експонувалася у складі виставки радянського мистецтва у Копенгагені та Варшаві. Цінною картиною художника є «Автопортрет у білому кожусі» (1932). У червні 1939 р. Федорові Кричевському присвоєно (одночасно з братом Василем) ступінь доктора мистецтвознавчих наук, а 1940 року (також разом із братом) – звання заслуженого діяча мистецтв УРСР. Вони були першими в Україні, хто одержав цей вчений ступінь і звання. Цікаво відзначити, що у творчості Федора Кричевського не було картин із радянської тематики, хоча з цього приводу були на нього великі тиски, вимагали, щоб мистець звеличував вождів большевицького режиму.Під час Другої світової війни художник фактично ухилився від евакуації до Уфи і залишився разом з дружиною на окупованій території. Перебували в зруйнованому більшовиками Києві, а літні місяці жили в Шишаках. Був головою Спілки митців України. Слід підкреслити, що з 1943 року Кричевський хворів на внутрішні недуги. Після прориву фронту радянськими військами Федір Кричевський потрапив у лабети НКВС, де пробув майже рік у тюрмі. Тяжко хворий, у 1946 році Кричевський звернувся з листом до Уряду з проханням дати йому дозвіл повернутися до Києва. В Києві його квартира була зруйнована внаслідок бомбардування. Дача в селі Шишаки згоріла. Під час пожежі згоріло багато його картин.

Большевики позбавили художника наукового звання й титулу заслуженого діяча мистецтв. Комітет у справах мистецтва допоміг Кричевським найняти житло в Ірпені. Тут художник проживав в будинку № 1 на вул. Пролетарської революції, з літа 1946 року – в крайній нужді. Вірний «санові» українського художника Федір Кричевський помер 30 липня 1947 року в Ірпені, там і був похований. 1965 року тіло художника перепохованов Києві, на Лук'янівському цвинтарі (ділянка № 25, ряд 15, місце 3). На його честь названо вулиці в Києві та Ірпені.

Федір Кричевський, як художник і педагог, зробив великий внесок у розвиток українського мистецтва. Багато першорядних українських майстрів зобов'язані йому своїм творчим зростанням. Учнями його різного часу були такі відомі українські митці, як Сергій Григор'єв, Віктор Костецький, Григорій Меліхов, Тетяна Яблонська, Сергій Отрощенко та багато інших. А від 17 грудня 1992 р. Постановою Кабінету Міністрів України закладові повернуто первісну назву – Українська академія мистецтв, відповідно до постанови Кабінету міністрів України від 17 березня 1998 року вона стала Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА) України. Під її керівництвом координуються різні мистецькі події в Україні. До когорти найвизначніших українських малярів належав Федір Кричевський, який своїм мистецтвом прославляв Україну. Вічна йому Слава!

«Три покоління», 1913 р.

Триптих

Ярослав СТЕХ

МИ СТАЛИ ВОЛІ НА СТОРОЖІ

ПОДВИЖНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ СПРАВИ

Микола ПЕТРУЩАК,
станичний Самбірської станиці
Братства ОУН і УПА

Серед видатних постатей Самбірщини і Дрогобиччини не можна оминути людину, яка все своє життя присвятила служінню своєму народові, його ідеї за свободу і незалежність, але талант і хист якої був знищений ворожим, тоталітарним режимом.

Ця особа – Терентій Піхоцький – організатор мережі ОУН і один з будівничих УПА.

Тепер мало хто знає його, бо про нього мало написано в пресі. Однак його ім'я викарбуване на меморіальній таблиці на школі в с. Сторона Дрогобицького району Львівської області, яку урочисто відкрито дев'ятого травня 2015 року при великому здвигу народу, учнів та учителів цієї школи, стараннями вчителя цієї школи Андрія Левицького. Згадка про нього є в книзі Петра Содоля «Українська Повстанська Армія 1943-1949 років» (довідник, друге видання) «Реєстр старшин УПА, провідників ОУН та членів УГВР».

Поезії Терентія друкувалися в періодичній львівській пресі в 30-х роках минулого століття, головно, в газеті «Новий час» і журналі «Дзвони» та інше.

Його подвижницьке життя заслуговує на таку пошану. Це ім'я було добре відоме старшому поколінню, а головно тим, які склали свої голови в обороні Батьківщини.

Народився Т. Піхоцький в бідній селянській родині в с. Сторона 1912 року. Його батько Василь походив із села Недільна Старосамбірського району. Був мобілізований в 1914 році на фронт до австрійського війська. Хлопчик залишився з мамою. Переживши воєнне лихоліття, в шість років пішов до сільської школи. Дуже швидко засвоїв азбуку, навчився читати й писати. Часто вчитель Томашек, по-вуличному Богун, до речі, москвофіл, залишав його самого вчити дітей, коли порався по господарству. Терентій з цим завданням справлявся блискуче.

Шкільними підручниками ділилися таким чином: хто закінчив школу – віддавав свою книжку іншому учневі. Зошитів не було, писали діти рисіками на табличках, головно букви, табличку множення. Написане шматкою стиралося і тут же писалося щось інше. Вчитель, бачачи обдарованого, здібного, але дуже бідного хлопця, часто давав йому доношувати щось з одежі своїх дітей. У 1918 році проголошено ЗУНР. Вуйко Микола Петрущак добровольцем пішов захищати Україну від польських загарбників.

Це залишило глибокий слід в свідомості хлопця. Патріотизм його став фанатичним до самозабуття. Прийшов у село другий вчитель Іван Марків (літ. псевдонім Іван Гребінчиш), приніс з собою «Кобзар» Т. Шевченка. Вчитель організував художню самодіяльність, хоровий гурток, але, що найголовніше, Іван Марків твердив усім, в тому числі і в школі, що ми є українці, а не русини, як було до цього. Вчитель Томашек часто висміював і говорив, що українець – «то скручена руська дитина». Старий вчитель Томашек не міг стерпіти крамоли і докладав всіх зусиль, щоб Марківа забрали з села. Польська влада раділа і позбавила Івана Марківа посади вчителя.

Зерно, засіяне Марківим, швидко сходило в душах людей, а особливо дітей. Терентій всього Кобзаря вивчив напам'ять. На одній з вистав виступив зі своїми віршами проти москвофільських поглядів Томашека. Вірш закінчувався словами:

Чи ти Богун із вівці?
Чи ти Богун кінський,
що ти нічо не знаєш
про справи українські?

У 1924–1925 рр. збудовано нову читальню «Просвіта» та кооперативу «Єдність». Активну участь брав у цьому другий вуйко – Яким Петрущак.

Молодий юнак включається в громадсько-культурне і політичне життя села і в 30-ті рр. очолює його. Зростає національна свідомість селян. Під проводом отців Миколи Гарбовського та пізніше Василя Крайчика організовується Товариство «Відродження» – орендарі-шинкарі вимушені виїздити з села. Їм оголошено бойкот. «Свій до свого по своє» – такий девіз був на той час.

Вступивши в ряди ОУН, Т. Піхоцький з особливим завзяттям і активністю виконує завдання Організації. Він на чолі однієї з п'ятірок брав участь у прикритті нападу на «Банк людове» в Бориславі 31.07.1931 року.

Після обіду двоє бойовиків стали біля входу на стійці, інші п'ятірки прикрили всі доступи до банку з тим, щоб у випадку приходу поліції, привернувши на себе увагу, відвернути її від банку, а бойовикам провести акцію. Троє бойовиків ввійшло до банку. Урядовцям і поліцаю з охорони скомандувано: «Руки вверх!» і забрано понад 20 тисяч злотих, які так були потрібні Організації.

Поліції не вдалося напасти на слід, але недремне око не могло спокійно спостерігати за активним національно свідомим юнаком, який мав зв'язки з однодумцями в Дрогобичі, Трускавці, Бориславі, Самборі, Попелях, Опаці, Кульчицях, Гордині, Верхньому Синьовидному та ін.

У 1932 році поліції вдалося знайти у сина священика Василя Крайчика фотокартки Біласа і Данилишина. Він пояснив, що ці світлини одержав від Терентія Піхоцького і Олекси Андруневчина. Як наслідок – два роки тюрми за приналежність до ОУН. Повернувшись з ув'язнення, Терентій стає загартованим і змужнілим. Боротьба за волю – головне кредо його життя, але для цього треба залучити багато людей, треба підняти маси. Він знову – в епіцентрі активної праці. Організовує фестини, з хоровими і драматичними гуртками часто виїжджає в сусідні села. Підтримує тісні зв'язки з молоддю інших сіл і міст, утворює майже у кожному селі станиці Організації Українських Націоналістів. У цей час пише вірші, сповнені глибокого патріотизму.

Ось лише один уривок, який мені запам'ятався:

...На горбах спрагнених надій,
в яркіших мріях
розквітають липи,
І свій останній чорний хліб
віддано орді під копита....

Газета «Новий час» часто приходила з порожніми сторінками – сконфісковано, а він казав: «Бояться нас».

Антиукраїнська кампанія польської влади наростала, і напередодні Другої світової війни польські власті мали твердий намір повністю припинити діяльність ОУН. Особливо вони лютували щодо Організації після процесів Біласа і Данилишина, вбивства україноненависників Голуфки і Пєрацького та інших протипольських акцій. Почалися майже поголовні арешти членів ОУН. У квітні 1934 року арештовано Терентія, а вдруге – в травні 1938 року.

Під час німецько-польської війни 1939 року він виривається з-під розстрілу із стрийської тюрми завдяки бомбардуванню німецьких літаків і через Синьовидне-Східницю добирається з великими труднощами додому.

Повернувшись із польської тюрми, Терентій приніс (а, очевидно, він і склав) коляду, яку широко колядували в Самбірській та Дрогобицькій округах. Ось її текст на мелодію широковідомої коляди «З неба зірка засіяла»:

Терентій ПІХОЦЬКИЙ

Согласно співаймо,
Рідний край згадаймо
Згадаймо Вітчину – рідну Україну.
Тут ся лях збиткує,
Наш нарід мордує.
Тече кров струями
Рідними полями.
Батько й син у тюрмі,
А дочка в неволі.
Старенькая мати
Мусить умирати.
Ані дров-поліна,
Ні кусника хліба.
Все те нам забрали
Ті ляхи– татари.
Вітер віє, свище
Снігом вкрив горище.
А мороз з іскрами
Вдирається вікнами.
Ой ти, ясна зоре,
Не зайди за море!
Світи нам в надії
В рідній Україні.
А ясна зориця
На те все дивиться.
Дивлячись на то все,
Не оден заплаче.

Побувши напівлегально кілька днів з батьками, організовує національно свідому молодь до переходу за річку Сян, що стала кордоном між СССР і Німеччиною. Тоді перед приходом більшовиків на наші терени восени 1939 року еміґрували із Галичини і Волині тисячі національно свідомої молоді. Із Самбірського і Дрогобицького районів понад 500 осіб. Із села Сторона разом з ним тоді еміґрували: Іван Андрусечко, Григорій Гірчак, Федір Герляк, Марія Герляк, Осип Дяків, Бантром Демків, Сафат Андруневчин, Василь Думич, Марія Думич, Василь Петрущак, Микола Герляк, Василь Петняк, Марія Андруневчин.

Нелегально, в 1940 році, передав по зв'язках ОУН свою світлину і короткого листа, в якому писав до батьків, що має надію невдовзі побачитися. Але не судилося.

Із Ряшева в 1939 році по зв'язках ОУН переїжджає до Кракова. Там спілкується зі своїми друзями із підпілля та знайомими із польських тюрем і концтабору «Береза Картузька» такими, як Василь Івахів-«Сом Сонар», Дмитро Грицай-«Перебийніс», Василь Кук-«Леміш», Дмитро Штикало – співробітником редакції «Бюлетень» Крайової екзекутиви ОУН на ЗУЗ, Олекса Гасин-«Лицар» – член проводу ОУН, пізніше – шеф ГВШ та іншими. Там пройшов військові курси ОУН 1939–1941 рр., на яких викладали вищезгадані особи та інші. Тут розширився світогляд Терентія, він як й інші, опановував знання з різних галузей, особливо військової тактики, розвідки, стратегії, шифрування та інше.

На початку 1941 року відкрилася можливість утворити при німецькій армії вишкіл двох українських відділів. Цю справу погодилися організувати німецькі військові чинники, які ставилися позитивно до державної самостійності України та хотіли мати в українцях союзника у боротьбі проти Москви. Вони також не погоджувалися з політикою Гітлера та його імперіалістичними планами. У рамках своїх можливостей, непомітно, сприяли організації українських самостійницьких сил, у тому числі й військових, приховуючи це від гітлерівської партії. З тими військовиками підтримував контакт полковник армії УНР Ярий. За його посередництвом узгіднено з певними колами головного командування німецької армії план зорганізування двох українських легіонів – південного і північного.

Для їх конспірації було названо німецькими назвами «Роланд» і «Нахтігаль», «Соловейко». Ті круги Головного командування німецької армії знали про дійсні причини створення цих легіонів проводом ОУН і плани ОУН щодо дальшої їхньої ролі. Той гурт військових німецьких старшин постійно вважав плани Гітлера нездійсненною фантазією і сподівався, що при зустрічі з дійсністю, в ході розгортання війни на Сході, Гітлер муситиме примиритися з думкою, що Німеччина у власному інтересі повинна підтримати державну незалежність України, Білорусі та кавказьких народів. При допомозі німецької армії ці легіони одержали зброю і спорядження та підмогу у вишколі. Так постали у квітні 1941 року Дружини Українських Націоналістів – ДУН.

Військовий вишкіл Південного легіону проходив в Залберсдорфі, а північний легіон «Роланд» в Нойгамері. Висилаючи відділ ДУН на вишкіл до німецького війська, ОУН поставила свої передумови, які були прийняті німецькими військовими чинниками, що організували навчання. Головні передумови були такі: завдання відділів боротися проти більшовицької Москви за відновлення і захист УССД, відділи підлягають німецькій військовій владі в межах військового вишколу та побуту. Відділи не складають жодної німецької військової присяги, зберігають свій власний внутрішній порядок, військова референтура проводу ОУН надає військові ступені і встановлює командний склад.

Тут Терентій проходив пришвидшений військовий вишкіл від початку травня до 17 червня 1941 року у легіоні «Нахтігаль», в якому було близько 400 осіб. Вночі з 22 на 23 червня 1941 року в околиці Перемишля курінь переходить кордон на річці Сян, а 30 червня вдосвіта увійшов до Львова. Тут поділено його. Частина першої сотні пішла до церкви Святого Юра, частина на вул. Лонцького (тепер вул. Степана Бандери) і вул. Пелчинську (тепер вул. Дмитра Вітовського). Друга і третя сотні пішли на вул. Замарстинівську біля тюрми. О годині 06.30 Митрополит Андрей Шептицький прийняв делеґацію куреня з сотником Романом Шухевичем на чолі та німецьких старшин, які були разом в курені. Терентій стояв у почесній стійці. Андрей Шептицький уділив благословення зібраним на подвір'ї стрільцям та вірним. Якраз у цей час прийшла страшна звістка про жахливі мордування людей по тюрмах. Стрільці бачили ці страхіття.

Під час проголошення історичного Акту 30 червня 1941 року про відновлення незалежності Української держави, що відбулося у приміщенні «Просвіти» у Львові, курінь представляв Роман Шухевич. Проголошення цього Акту відбулося під мілітарною опорою і охороною вояків ОУН. Після тижневого перебування вояки куреня, окрилені жаданою новиною, з великим ентузіазмом та бажанням поборoти ворога, вирушили на Золочів-Тернопіль-Хмельницький-Вінницю в напрямку до столиці України – Києва.

Провідний учасник легіону ОУН Ярослав Дзиндра-«Чубай» писав: «На протибільшовицькому фронті не було тоді хоробрішого військового відділу як сотня Романа Шухевича».

Дружинники дійшли до Юзвина. Антинародна расистсько-колонізаторська політика гітлерівців щораз більше їх турбувала. Вони дізналися про арешт Степана Бандери, голови Українського Державного Правління Ярослава Стецька і частини

інших українських політиків. Німці негативно поставилися до Акту 30 червня 1941 року. Українські землі поділили між різними адміністративно-територіальними частинами Райху та його сателітів. Галичину включено, як і всю території Польщі, до так званого Генералгубернаторства зі столицею в Кракові; Карпатську Україну – до Угорщини, Пряшівщину – до Словаччини; Буковину, Правобережне Придністров'я і Одещину – до Румунії, а з решти утворено Райхкомісаріат «Україна». Обуренню старшин і стрільців проти німецької політики не було меж. Вояки цієї української формації брали участь у бойових діях, але вони також вели між людьми дуже важливу політико-виховну роботу, співпрацювали з учасниками Похідних груп ОУН, всіляко їм допомагали. Німецьке командування фронтом побоялося тримати вороже налаштовані до себе військові одиниці, і тому в середині серпня курінь відкликано з фронту і відправлено через Жмеринку-Проскурів-Львів на Краків.

У Львові Терентій з друзями із своєї чоти відлучився від основних сил і добрався додому. Тут застав свою хату пусткою, його батьків Василя і Єву вивезено в Сибір 22 травня 1941 року.

На той час у суспільстві була велика втіха, що позбулися більшовицького терору. В селі вже було зорганізовано товариство «Січ», куди масово вступала молодь. Колишні вояки УГА та вояки польського війська, які уціліли від більшовицького терору, такі, як Яцько Бідичак, Микола Пагутяк, Микола Петрущак та інші, проводили військові вправи з дерев'яними крісами. Справжні кріси української тимчасової поліції були змащені і сховані на зберігання після того, як Галичину прилучено до Генерального губернаторства.

Терентій розповідав молоді про ідеї українських націоналістів, про неодмінну побудову УССД. Молодь, крім того, вивчала Декалог українського націоналіста, 12 Прикмет характеру та 44 Правила. Хто займався в «Січі», а було тоді понад 50 хлопців і дівчат, то все вони сприймали і запам'ятовували на слух по тій причині, що в цей час не було ні паперу, ні олівців, щоб щось записати.

Терентій, крім того, приніс і навчив молодь багатьох пісень, як, наприклад:

Чи чуєш, як гуркоче грім
На України степах?
Валяться тюрми народів,
Ожива Білорусь і Кавказ.

Вольних походів народів
Україна перед у всім веде.
Бо на Сході Європи
Україна керує усім.

Чи чуєш, як гуркоче грім
На України степах?
Валяться тюрми народів,
Ожива Білорусь і Кавказ.

А також багато інших пісень, наприклад: «Чуєш, сурми грають, юнаків скликають», «Чи то буря, чи то грім, чи гуде хмаролім», «Грають сурми, грають, юнаків скликають», «Ген-ген, на півночі, на Волині, де народилася УПА», «Ми зродились із крові народу» та багато інших.

Тут, на Самбірщині і Дрогобиччині, відновлюються осередки ОУН, особливо з осіб, які не були розконспіровані при більшовицькій владі. Одначе гестапівське кільце стискалося щораз більше супроти членів ОУН (б), яка розросталася і поширювала свій самостійницький вплив на населення.

Терентій переховується від гестапо на станиці української поліції в селі Підбуж, комендантом якої був Мирослав Гошовський, родом із села Попелі біля Борислава. На станиці було обладнано дві криївки. Одна, літня криївка, в дровітні, а друга в підвалі. Вони були облаштовані на випадок приїзду контролю з гестапо або перевіряючих. Також переховується в місті Самбір у директора Повітового Союзу Українських Кооперативів Степана Спринського і Григорія Павліва – працівника цього Повітового Союзу на площі Ринок, 23. Рівно ж, приїжджаючи до Дрогобича, зупинявся на вул. Різницькій, 17.

Навесні 1943 року, коли УПА вже відкрито виступала збройно проти гітлерівсько-німецьких окупантів і стала поширювати свої дії на територію Галичини, ПУН (Провід українських націоналістів) полковника Андрія Мельника звернувся з меморіалом до Гітлера, пропонуючи створення в рядах німецької армії окремих українських військових частин. Той меморіал залишився без відповіді. Але скоро після цього губернатор Галичини Вехтер запропонував голові Українського Центрального Комітету (УЦК) професору Володимиру Кубійовичу план організувати окрему українську дивізію. І коли УЦК погодився, Вехтер проголосив 28 квітня 1943 року створення «Ваффен СС Дивізії Галичина». Це було виразне протиставлення Українській Повстанській Армії.

Роман Шухевич продемонстрував виразуміння в цій справі, бо зовсім інше було творити українські військові частини в 1941 році, коли було сильне сподівання, що Німеччина поставиться прихильно до справи державного суверенітету України і в дальшому розвитку подій ті українські частини стануть зав'язком армії Української держави, а що інше тепер в'язатися з Німеччиною в 1943 році, коли колоніальна політика німців спрямована проти України та вкрай вороже до нашої держави.

Ось що писав Роман Шухевич у своїй статті «До генези УГВР»: «Спираючись на організаційний апарат УЦК, ці люди розгорнули досить широку політичну пропаганду серед галицьких українських мас. Комбатанти колишньої УГА задумали в цьому випадку повторити експеримент з Першої світової війни і так, як тоді через формацію Українських Січових Стрільців, через СС дивізію «Галичина» дійти до утворення військової сили, яка при сприятливій політичній обстановці змогла б повести боротьбу за УССД. Разом з тим, ми досить песимістично оцінюємо цю можливість боротьби в умовах більшовицької окупації, бо організовані кадри цивільних осіб і інтелігенції втікали від більшовиків на Захід».

Періодично Терентій також мешкає в Дрогобичі на вул. Різницькій, 17, на другому поверсі, разом з інженером Осипом Клисяком з вересня 1942 р. по грудень 1943 р. Періодично тому, що значну частину перебуває у теренах, організовуючи перші загони УНС (української національної самооборони) проти гітлерівських наїзників.

У Дрогобичі на вул. Міцкевича, містилась німецька «Зіхергайсполіцай», в якій служили кілька українців, серед них: Василь Думич, Грицько Гірчак, Іван Андрусечко, Федір Герляк. Маючи певну інформацію від каральних німецьких органів, хлопці з поліції, якщо знали про якісь антиукраїнські акції, негайно передавали інформацію через власника книгарні в центрі, що була на початку вул. Стрийської. Власник книгарні був активним членом ОУН, і власне в цій книгарні було організовано місце зустрічі для дрогобицького підпілля. Часто таку інформацію ці хлопці передавали і через мене, неодноразово говорили, що, власне, завтра (надалі вони не знали) буде облава чи на дрогобицькій залізничній станції, чи в Губичах, Бориславі та ін. Я тут же передавав цю інформацію Терентію або своєму братові Василю, і підпільники могли уникнути прямої зустрічі з облавою. Завдяки цим хлопцям якоюсь мірою в Дрогобичі гестапівцям не вдалося напасти на слід українського широко розгалуженого підпілля.

Пригадую, як одного вечора на вул. Трускавецькій у парку почалася стрілянина. Там Терентій з моїм братом Василем та іншими підпільниками мали зустріч. Підійшли німецькі поліцаї, перевіряють документи. Німців вбито, але тут же було піднято всі німецькі поліцейські сили. Перекрито дороги, стежки. Терентій з братом прибігли, задихавшись, на квартиру по вул. Різницькій. Незабаром група німецької поліції з вівчарками прочісували кожний будинок. Підійшли до нашого. Ми мешкали на другому поверсі. Двері забарикадували шафою. «Ну що ж, – сказав Терентій, – треба дорого віддати своє життя». Поліція стукала, грюкала. Власник будинку пан Кобрин вийшов і почав кликати мене через вікно. Терентій сказав мені, щоб я відізвався і через вікно відповів, що не маю ключа від вхідних дверей і тому не можу відчинити. Ключ у власника квартири О. Клисяка, який пішов до пана Ковальського на вул. Стрийську. Врятувала ситуацію присутність серед поліцаїв Григорія Гірчака, який сказав їм, що мене знає, що я вчуся в гімназії і не варто розбивати дверей. Так ми були врятовані від певної смерті.

Терентій Піхоцький – псевдо «Оса», «Криця» – один з організаторів старшинської школи в с. Недільна Старосамбірського району, яка вела важкі, нерівні бої з німцями в листопаді 1943 року. Він – організатор розгрому станиць німецької поліції в Городищі, Дублянах на початку 1944 року. В кінці 1943 р. на початку 1944 р. за ініціативою «Оси-Криці» відбувся масовий перехід української допоміжної поліції в ряди УПА на Дрогобиччині і Самбірщині. Після цього боєздатність УПА на цих теренах значно поліпшилась. Наближався фронт, в місті багато втікачів, багато військових частин, особливо мадярів. З ними велися переговори про виміну зброї на харчі.

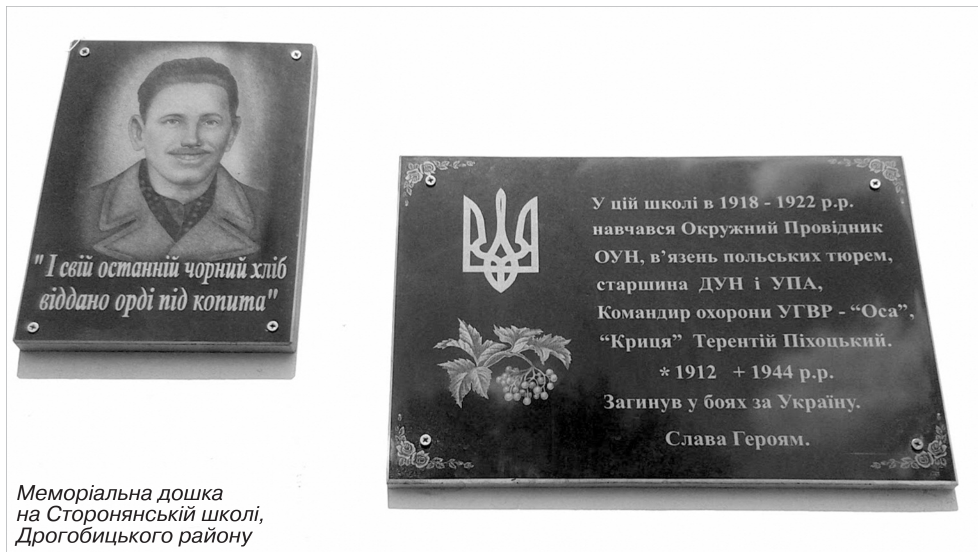
Учасникам утворення Української Головної Визвольної Ради потрібно було забезпечити і безпеку, і їх прибуття на збірний пункт нарад в с. Сприня Самбірського району на лісничівку. Т. Піхоцький – один з організаторів переїзду певної частини членів УГВР до місця збору і його учасник та охоронець (11-15.07.1944 року).

Він – окружний провідник ОУН, визначний бойовик, відважний командир УПА, заслужений в організації підпілля і в численних боях проти німецьких і більшовицьких окупантів, повний особистої посвяти, геройчної відваги, палкий патріот і борець за волю – вірний син свого народу. Загинув у бою з військами МГБ у жовтні 1944 року в с. Опака біля Борислава, знищивши кількох офіцерів.

Символічна могила йому є на цвинтарі в с. Сторона.

Хай цих кілька рядків згадки будуть йому квіткою на могилу в рік 75-річчя утворення УПА, яку він творив в ім'я побудови Незалежної Української держави.

Погруддя командиру Криці буде відкрито в Самборі на площі Пам'яті 15 жовтня 2017 р.

Меморіальна дошка на Сторонянській школі, Дрогобицького району

Друковані джерела та література:

1. Журнал «Державність» № 3, Львів, 1992 рік.
2. Петро Содоль «УПА», 1949 рік, довідник Нью-Йорк, друге видання, 1994 рік.
3. Петро Мірчук «Нарис історії ОУН», І том, Мюнхен – Лондон – Нью-Йорк, 1968 рік.
4. Петро Мірчук «Роман Шухевич – генерал Тарас Чупринка», Львів, 1992 рік.
5. Петро Дужий «Степан Бандера – Символ Нації», частина І-ІІ, Львів 1996-1997 рр.
6. Петро Дужий «Роман Шухевич – політик, воїн, громадянин», – Львів, 1996 р.

ПИЛЬНУЙ!

А японці людоїди?

Нещодавно один знайомий заявив мені: «Гайдамаки і запорожці їли людей». І додав, що козаки – це бандити. Як виявилось, він читав одне російськомовне видання, яке спеціалізується на сенсаціях історичної тематики. Фраза, якою він мене хотів ошелешити, була винесена на першу шпальту. Видання з посиланням на «видатного історика Михайла Чугуєнка» розповідало про жахливу кримінальну справу.

Дійсно, Михайло Чугуєнко в своїй книзі «Україна, яка шокує» повідомив, що український історик Микола Горбань знайшов у архіві кримінальну справу під назвою «Справа про розбійника злодія Павла Мацапуру з товариші 1738 року, серпня 3 дня на 308 аркушах № 17». Горбань у 1927 році опублікував статті про цю справу, які в 1999 році знову надрукували у збірнику «Схід – Захід».

Справа, навіть для тих жорстоких часів, рідкісна. Банда, до якої приєдналося кілька запорожців, катувала людей до смерті і їла людське м'ясо. На Запорозькій Січі були дуже суворі покарання для кримінальних злочинців. Очевидно, тому бандити залишили Січ і приєдналися до банди.

А «видатний історик Михайло Чугуєнко» пише: «Не виключено, що виконуючи темні обряди на могилах, запорізькі чаклуни практикували й людські жертвоприношення, зокрема, гадання на серцях жертв, а також поїдання частин їхніх тіл».

Зверніть увагу: «видатний історик» не має даних, що «запорізькі чаклуни» їли людей, окрім інформації про кількох виродків, які не прижилися на Січі. Але робить таке припущення. А в заголовку, винесеному на першу шпальту, окремий факт поширюється на всіх гайдамаків і запорожців. Людина, позбавлена історичних знань і української національної свідомості, може прийняти наклеп за правду. Навіть, якщо людина не купить ту газетку, а лише в кіоску чи на розкладці перегляне заголовки на першій шпальті, то десь у глибинах підсвідомості такий заголовок може застряти. Але «видатному історику Михайлу Чугуєнку» мало очорнити наших героїчних предків. І він додає: «Привертає увагу той факт, що серед найвідоміших маніяків, які орудували на території колишнього СРСР, чимало осіб з українськими прізвищами». У видатного історика і лондонський маніяк Джек-Різник, який залишився невідомим, має українські корені.

Таким чином у підсвідомості читача вправні маніпулятори формують висновок, що українці – маніяки-людоїди. А, отже, добре, що Путін прислав війська, щоб їх, тобто нас, убивати.

Виродки-садисти час від часу з,являються, мабуть, у кожному народі. Однак окремі дегенерати не формують образ народу.

Колись, ще в радянські часи, журнал «Огонек» опублікував статтю про якогось японського студента, який навчався у Західній Європі і вбив свою коханку, здається голландську студентку та їв її м'ясо. Але навіть у радянського журналіста не вистачило нахабства написати, що японці їдять людей. А от про нас, українців, саме так і пишуть. І це в незалежній Україні. В той час, коли наш народ відбиває агресію Росії.

Військова агресія поєднується з інформаційною. І ця інформаційна війна, за допомогою «п'ятої колони», теж іде на нашій території. Люди, будьте пильні!

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

НА СТОРОЖІ

ЗАСПІВАЛИ ІМПЕРСЬКІ СОЛОВЕЙКИ... З ЄВРОПИ

Нещодавно Верховна Рада ухвалила закон України про освіту, так звану освітню реформу. З великими труднощами проукраїнським силам вдалося продавити в прийнятому законі пункти, де навчання у вишах та середній школі в нашій рідній державі, буде проводитися українською мовою.. Саме ці пункти забезпечують розвиток української мови у суспільстві та поширення її серед випускників середніх шкіл та вищих навчальних закладів.

Ще не встиг Парубій поставити свій підпис під ухваленим законом, як з усіх «дружніх» сторін залунати протесні трелі проімперськи налаштованих наших, так званих, європейських друзів. Вони майже в один голос почали волати про якусь не зрозумілу несправедливість щодо нацменшин. Зокрема, угорська сторона голосить, що стоп'ятдесятитисячна угорська меншина в Україні буде ущемлена, бо, мовляв, їй не надано право навчатися у вишах на їхній рідній мові. Про такі ж начебто небезпеки висловлюються і представники польського та румунського урядів. І звичайно, не залишилася осторонь наша сусідка Росія.

Всім укрaй не подобається, що ми – українці – хочемо забезпечити українцям та всім громадянам України право навчатися на рідній землі українською мовою (що є нормою більшості поважаючих себе держав світу). Вони не хочуть рахуватися з тим, що українські ВНЗ та загальноосвітні школи є державними закладами, а згідно з Конституцією України державною мовою в Україні є українська мова. Тому не може національна меншина, навіть якщо вона складає десять-п'ятнадцять відсотків від загальної кількості населення, диктувати умови більшості корінного українського населення. У мізках так званої еліти і східних, і західних сусідів, гуляє імперська тля, яка роз'їдає сучасні демократичні дружні стосунки між державами-сусідами і перешкоджає їм врешті усвідомити просту істину: на споконвічних українських землях нацменшини появилися через поневолення українських земель тими ж таки «дружніми» сусідами. Сьогодні вони не відчувають докорів сумління за те, що їхні попередники винищували (переважно, фізично) місцеве корінне населення – українців і заселяли загарбані території представниками окупантів-поневолювачів.

Упродовж віків завойовницькі війни з метою поневолення українців активно вела Польська Жеч Посполита, яка певний час була європейською імперією. Також історія пам'ятає і Австро-Угорську імперію, що боролася за право керувати Європою і поневолювала західноукраїнські землі. Румунська імперія, яка вела завойовницькі війни, у Другій світовій війні навіть стала союзником Гітлера ради того, щоб заволодіти споконвічно українською землею – Бессарабією.

Про зловісну вакханалію Російської імперії після так званої Переяславської ради годі й говорити. Щоб остаточно розв'язати «українське питання», їй треба було знищити цвіт нації. Тому українських козаків посилали на будівництво царської столиці у північних болотах, де вони масово гинули, а хто вцілів, тих виселяли до Сибіру лише з тою метою, щоб славну вольницю козацьку заселити безземельними пияками та злодіями із Московії. А вже в ХХ столітті та ж Російська імперія, лише тепер – у новоствореному форматі Совєтського Союзу та в неофіційному статусі «імперії зла», для знищення українців проводила етноцидну політику. Це і горезвісні голодомори 1922-го, 33-го, 47-го років, і масові розстріли української інтелігенції, і так зване розкуркулення, і боротьба з бандерівцями, депортації… Натомість українські землі заселялися росіянами, які разюче відрізнялися від українців уже тим, що працювали виключно під впливом страху та сили.

Нині уражені імперською тлею мізки чиновників сусідніх держав водночас, усі разом, раптом почали забувати історичні факти про те, як на окупованій Галичині польська влада забороняла не тільки навчатися, а й розмовляти українською мовою. За весь час окупації української Галичини полякам вбивалося в голови, що українців, як таких, не існує, що українці – то русини, а точніше хами, приречені бути лише прислугою для поляків. Не краще ставилися до українців угорські і румунські окупанти.

Навіть після того, як Україна проголосила відновлення незалежності, Росія вважала її своєю вотчиною. Коли в нашій державі стали відроджуватись національні традиції, коли повсюдно в Україні, на її Півдні, Сході та в центрі набула поширення українська мова, імперіалістичні голови в Росії почали виступати проти так званого утискання російськомовного населення в Україні. Незважаючи на агресивний супротив керівництва Росії та її колаборантів в Україні, на всіх її землях, в усіх регіонах у свідомості людей утверджувалася українська ідентичність. І московські імперіалісти вирішили застосувати військову силу. Анексували Крим, попередньо провівши там так званий референдум серед нібито корінного (заселеного ще за радянських часів, особливо в 50–60 рр. минулого століття), безнадійно зазомбованого московською пропагандою населення. Спробували таку ж аферу провести на Донбасі. Не вдалося. Московський терор зупинили ціною свого життя українські добровольці.

Враховуючи всі історичні факти новітньої історії, ми – українці – хотіли б поцікавитися в еліт так званих дружніх сусідніх держав, що зробила з їхнім розумом проімперська тля. Невже лжееліта Польщі, Угорщини та Румунії хоче, як і Росія, повернути собі награбоване колишніми їхніми імперіями, й собі, за прикладом Москви, зазіхає на територіальну цілісність України, на споконвічні українські землі? Ці так звані протестні волання про порушення прав національних меншин на українських теренах навряд чи хтось вважатиме адекватними. Проте аналізуючи так звані протести політичних еліт наших сусідів, складається враження, що вони повністю співпрацюють з кремлівським агресором, а їхні думки та наміри співпадають з висловлюванням кремлівського паяца Жириновського. Після таких волань складається враження, що на сьогоднішній день всі колишні імперії, які були окупантами українських земель, попри те, що нині набули обличчя демократичних європейських держав, мають спільну домовленість далі вести боротьбу проти Незалежної України. Чи не захочуть, бува, представники проімперсько-мислячих еліт наших сусідів бути організаторами референдумів на Заході України? Не хотілося б вірити…

Не забуваймо, що в світі не існує такої сили – ні на Заході, ні на Сході, – яка змогла б знищити нашу Незалежну Україну, силу козацького духу. Ми живемо на рідній землі, скропленій кров'ю наших предків, батьків та дітей. І нікому її не віддамо, навіть якщо ціною Незалежності України будуть наші життя.

Ігор ЗБІДОВАНИЙ

ДО 80-РІЧЧЯ СТАЛІНСЬКОГО ТЕРОРУ

Презентація «Розстрільного календаря»

«Згадуючи 80-річчя сталінського терору, не можна забувати, що він був похідним від ленінського, якому в цьому році виповнюється рівно 100 років. Машина більшовицького терору, як метод державного управління, була створена Леніном і вже доведена до «ідеальності» Сталіном. Сталін вияввився найбільш талановитим учнем Леніна, який, як це нерідко траплялось в історії, навіть перевершив свого вчителя.

Ніякого майбутнього у Росії не буде, доки не буде нарешті визнано що і Ленін, і Сталін – кати одного ряду. Доки не буде визнана злочинною організація ВЧК-ОГПУ-НКВД-МГБ-КГБ-ФСБ, яка завжди була "караючим мечом партії". Доки комуністична ідеологія не буде прирівняна до фашистської. Доки не будуть заборонені всі организації, які сповідують ці ідеології і піднімають на свої знамена здійснивших чудовищні злочини вождів. Необхідно пам'ятати, що кількість жертв комуністичної ідеології значно більше ніж жертв фашистської. І доки не буде викорчувана ця зараза, в Росії немає майбутнього.»

Гаррі Каспаров

Нещодавно, в київській книгарні «Є» презентували книгу «Розстрільний календар». Праця, авторкою якої є Олена Герасим'юк, присвячена репресіям проти українців у радянські часи. Це унікальна хроніка політичних репресій в радянській Україні.

Страшні події нашої історії ХХ століття – арешти, допити, заслання, розстріли українських політичних діячів, військових, науковців, митців, письменників, громадських активістів – викладені не у звичній хронологічній послідовності, а прив'язані до традиційного календаря. На 432 сторінках у формі щоденного календаря подано короткі розповіді про репресії української інтелігенції.Тут не лише зафіксовані дати подій, але й подані короткі розповіді про долі людей, які зазнали переслідувань та катувань. Така форма викладу наочно показує схему роботи радянської репресивної машини та привертає увагу до сторінок історії, які нам потрібно знати і пам'ятати. Особлива цінність видання, що вона з'явилась у трагічно-ювілейний рік Великого терору в СРСР та 100-річчя кривавої більшовицької революції, яка й породила цей небачений терор, щоб нагадати поколінням, яким на щастя не довелось відчути на собі весь жах тих страшних років, який пережили їх діди-прадіди.

Олена ГЕРАСИМ'ЮК

Історія «Розстрільного календаря» почалася з невеликої акції на Майдані Незалежності, яку Олена Герасим'юк разом з істориком Тетяною Швидченко влаштували 3-го листопада 2013 року. Якраз у річницю страшної трагедії в урочищі Сандармох у Карелії організатори акції зачитували імена людей, розстріляних там органами НКВД у 1937 році. Окрім активістів, істориків, політв'язня радянських таборів Василя Овсієнка (члена Соловецького братства») на зустріч завітали і родичі репресованих. Тоді й виникла ідея проекту «Розстрільного календаря». Особливим досягненням проекту вже у перший рік його існування стала реабілітація за рішенням суду імен отаманів Холодного Яру та зняття з них тавра злочинців у надуманих злочинах!

А сама книга, власне, виросла з одноіменного електронного проекту у «Фейсбуці», який стартував 1 січня 2016 року і став частиною великої роботи з поширення пам'яті про закатованих і загиблих українців у часи компартійно-радянської системи. Серед них Микола Леонтович, Остап Вишня, Микола Вороний, Микола Зеров, Майк Йогансен, Микола Куліш, Лесь Курбас, Агатангел Кримський, Олександр Мурашко, Валеріан Підмогильний, Євген Плужник, Павло Филипович, Микола Хвильовий… і десятки інших видатних діячів «Розстріляного відродження»!

Науковим редактором виступила кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту історії України, член «Соловецького братства» Оксана Юркова. В створенні книги брали активну участь: Тетяна Швидченко, Анастасія Євдокимова, Олена Степаненко, Олена Кухар, Олександра Очман, Катерина Рудик, Міла Мороз, Олександра Статкевич, Тетяна Григоренко, Ірина Скакун, Олександр Северин.

Юрій ПЕРЕМОЖЕЦЬ

Засновник, шеф-редактор і видавець Степан Брацюнь, головний редактор – Марія Базелюк.

Редакційна колегія Володимир Сергійчук, Василь Шпіцер, Ольга Різниченко, Ярослав Радевич-Винницький.

Електронна адреса редакції: nacija@ukr.net

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.

Передплатний індекс: 09715

Банківські реквізити: ФОП Брацюнь С.І. Філія ГУ по м.Києву та Київській обл. № 10026/0195. АТ «ОЩАДБАНК». МФО 322669 ЕДРПОУ 2305606776 №26003500849590(UAH)

Газету видрукувано у ТОВ "Інтерекспресдрук" Замовлення № Наклад 10 000 прим. Ціна договірна

Реклама приймається тільки від національного товаровиробника. За достовірність реклами редакція відповідальності не несе. Відповідальність за достовірність фактів несе автор. Редакція не завжди поділяє точку зору автора. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати матеріали. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування лише на сторінках газети.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9